

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 20 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 24

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΜΝΟΛΟΓΙΑΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Μέσα στήν ὑμνολογία ὀλοκλήρου τοῦ ἔτους ξεχωρίζουν σέ ὠραιότητα καί νοήματα οἱ ὕμνοι τῶν Χριστουγέννων. Λέγοντας δέ ὕμνους τῶν Χριστουγέννων δέν ἐννοοῦμε μόνο τοὺς ὕμνους καί τὰ τροπάρια πού ψάλλονται τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, διότι ὁ ἑορταστικός κύκλος τῶν Χριστουγέννων ἀρχίζει σαράντα ἡμέρες ἐνωρίτερα — ἀπὸ τῆς 15 Νοεμβρίου — καί τελειώνει μὲ τὸ τέλος τοῦ χρόνου.

Σ' ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὑμνολογία ἀναπτύσσει καί τονίζει, σ' ὄλους τοὺς τόνους καί ἀπ' ὄλες τῆς ἐπόψεως, τὸ μέγα γεγονός τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς προπαρασκευαστικῆς γιὰ τὸν ἑορτασμό τῶν Χριστουγέννων περιόδου ἀρχίζομε νὰ συναυτοῦμε ὕμνους καί τροπάρια, πού ἀπὸβλέποιν στὸ νὰ προετοιμάσουν τοὺς Χριστιανοὺς γιὰ τὴν κατανόησι καί οὐσιαστικὴ συμμετοχὴ στὸν ἑορτασμό τοῦ μεγάλου γεγονότος. Σιγά-σιγά φθάνομε στῆς 29 Δεκεμβρίου, ὁπότε ἀρχίζουν τὰ κυρίως προεόρτια τῶν Χριστουγέννων καί ἡ σχετικὴ ὑμνολογία αὐξάνει καί γεμίζει ὀλόκληρην τὴν καθημερινὴ ἀκολουθία, γιὰ νὰ ἀποκορυφωθῆ σὲ μεγαλεῖο καί ἔξαρσι τόσο τὴν παραμονή, ὅσο καί τὴν κυρίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς. Τῆς ἐπόλοιπες ἡμέρες ἔχομεν ὕμνους μεστοὺς ἀπὸ πλούσια νοήματα, χρησίμους γιὰ μιὰ σοβαρώτερη ἐπιμελέτη τοῦ θαυμαστοῦ Μυστηρίου.

Δέν εἶναι καθόλου εὐκόλο νὰ μπορέση κανεὶς νὰ δώσῃ μέσα σὲ λίγες γραμμὲς ἔστω καί σύντομη εἰκόνα τῆς πλουσίας χριστουγεννιάτικης ὑμνολογίας. Εἶναι τόση σὲ ἔκτασι καί ποικιλία, ὅσο καί σὲ πλοῦτο περιεχομένου, ὥστε πολὺς χρόνος καί πολλὰς σελίδες θὰ ἐχρειάζοντο γιὰ μιὰ ὀλοκληρωμένη ἐξέτασι τῆς. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο δέν ἐπιχειροῦμε ἐδῶ τέτοιο πρᾶγμα σκοπὸς μας νὰ μποῦμε γιὰ λίγο μέσα στὸ μαγευτικὸ αὐτὸ ποιητικὸ περιβόλι, γιὰ νὰ μᾶς δοθῆ ἡ εὐκαιρία νὰ ζήσωμε ἐντονότερα τὸ μέγα γεγονός, νὰ πλησιάσωμε περισσότερο στὴ Φάτιν, νὰ ὑψοθῶμε γιὰ λίγο πάνω ἀπὸ τὴ γῆ, γιὰ νὰ συναντήσωμε τὸν ἀναρχον Θεὸν πού «ἐκκλινεν οὐρανὸς καί κατέβη».

Ἡ σημασία καὶ ἡ σπουδαιότης τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ πρῶτο καὶ κύριο σημεῖο, πὸν τονίζονν οἱ ἱεροὶ ὕμνοι. Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ κοσμοϊστορικὸ γεγονός πὸν ἐκλεισε τὴν περίοδο τῆς κατάρτας καὶ ἀνοίξε πάλι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τὴς πύλες τοῦ Παραδείσου. Ὁ Θεὸς δὲν μποροῦσε νὰ βλέπῃ τὸν ἄνθρωπο, πὸν ἐπλασε κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσί Του, νὰ σήπεται μέσα στὴν ἁμαρτία:

Τὸν κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν,
ρεύσαντα ἐκ παραβάσεως,
ιδῶν ὁ Ἰησοῦς,
κλίνας οὐρανοῦς κατέβη
καὶ ὤκησεν
ἐν μήτρᾳ παρθενικῇ ἀναλλοιώτως,
ἵνα ἐν αὐτῇ
τὸν φθαρέντα Ἀδὰμ ἀναπλάσῃ.

Ἡ ἁμαρτία εἶχε κατορθώσει νὰ στερῆσῃ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν εὐτυχισμένη ζωὴ τοῦ Παραδείσου καὶ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ νὰ ὑψώσῃ ψηλὸ καὶ ἀδιαπέραστο τὸ φράγμα τοῦ χωρισμοῦ. Τώρα ὁμοῦς, μετ' τὴν Γέννησι τοῦ Χριστοῦ,

...τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ διαλέλνται,
ἢ φλογίνῃ ρομφαίᾳ τὰ νῶτα δίδωσι·
καὶ τὰ Χερουβίμ παραχωρεῖ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς·
κἀγὼ τοῦ Παραδείσου τῆς τρυφῆς μεταλαμβάνω,
οὔ προεξεβλήθην διὰ τῆς παρακοῆς...

Ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ εἶναι πράγματι τὸ γεγονός πὸν κάνει νὰ καταπέσῃ τὸ μεσότοιχον αὐτὸ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. Ἔρχεται ν' ἀποκαταστήσῃ τὸν ἄνθρωπο στὴν πρώτη του θέσι, νὰ ξαναφέρῃ τὴν χαμένη ἐπικοινωνία καὶ ἐνότητα μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, μεταξὺ τοῦ στοργικοῦ Πατέρα καὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ:

Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ σήμερον ἠνώθησαν
τεχθέντος τοῦ Χριστοῦ·
σήμερον Θεὸς ἐπὶ γῆς παραγένονε
καὶ ἄνθρωπος εἰς οὐρανοῦς ἀναβέβηκε...

Εἶναι μεγάλη ἡ ταπείνωσις καὶ ἀπάνταστα πτωχὸ τὸ περιβάλλον, μέσα στὸ ὁποῖον γεννᾶται ὁ Χριστός. Μ' ὄλα ταῦτα συμμετέχει στὴ χαρὰ καὶ συμπανηγυρίζει τὸ σύμπαν ὀλόκληρο. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρχικὴ σκέψις τοῦ ποιητοῦ, ποὺ ἀπευθύνει τὰ λόγια αὐτὰ πρὸς τὸν γεννηθέντα Σωτῆρα:

Λαθὼν ἐτέχθης ὑπὸ τὸ Σπήλαιον,
ἀλλ' οὐρανός σε πᾶσιν ἐκήρυξεν,
ὥσπερ στόμα τὸν ἀστέρα
προβαλλόμενος Σωτῆρ·
καὶ μάγους σοι προσήνεγκεν,
ἐν πίστει προσκυνοῦντάς σε...

Ἄλλος ὑμνογράφος ἀπλώνει τὴν συμμετοχὴ αὐτὴ σὲ μεγαλότερη ἔκτασι καὶ παρουσιάζει ὄλα τὰ δημιουργήματα νὰ προσφέρουν, τὸ καθένα μὲ τὸν τρόπο του, τὴν εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Λοτρωτή:

...ἕκαστον τῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων κτισμάτων
τὴν εὐχαριστίαν σοι προσάγει·
οἱ ἄγγελοι τὸν ὕμνον,
οἱ οὐρανοὶ τὸν ἀστέρα,
οἱ μάγοι τὰ δῶρα,
οἱ ποιμένες τὸ θαῦμα,
ἡ γῆ τὸ σπήλαιον,
ἡ ἔρημος τὴν φάτνην,
ἡμεῖς δὲ μητέρα Παρθένον...

Σ' ὄλους τοὺς τόνους ἔπειτα, καλοῦνται οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις ὀλόκληρη, νὰ εὐφρανθοῦν ἀπὸ οὐράνια καὶ ἀνεκλάλητη χαρὰ, γιὰ τὴ λύτρωσι καὶ τὴ σωτηρία ποὺ ἦλθε στὴ γῆ:

Ἄ Οὐρανός καὶ ἡ γῆ σήμερον
προφητικῶς εὐφραίνεσθωσαν.
Ἄ Ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι
πνευματικῶς πανηγυρίσωμεν...

Ἰδιαίτερα ὁμως καλεῖ τοὺς ἄνθρώπους νὰ πανηγυρίσουν τὴν

ἀπολύτρωσι καὶ τὴν ἐλευθερίᾳ, πὸν ἔφερεν ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός:

Εὐφράνθητι Ἱερουσαλήμ
καὶ πανηγυρίσατε
πάντες οἱ ἀγαπῶντες Σιών·
σήμερον ὁ χρόνιος ἐλύθη δεσμός
τῆς καταδίκης τοῦ Ἀδάμ
ὁ Παράδεισος ἡμῖν ἠνεώχθη,
ὁ ὄφις κατηγορήθη,
χορευέτω τῶν πᾶσα ἡ κτίσις
καὶ σκιριτάω...

Σ' αὐτὴν τὴν χαρὰ καὶ τὸ πανηγύρι μᾶς προσκαλεῖ καὶ ἐφέτος ἡ ἑορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Τὴν χαρὰ πὸν ἔφερε στίς καρδιὰς ὅλων μας ὁ Σωτὴρ. Τὴν χαρὰ πὸν σμίγει μὲ τὴν ἀγαλλίασι τοῦ οὐρανοῦ καὶ στήν ὁποία καλεῖ ὁ ποιητὴς καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἄψυχα βοννά, γιατί αὐτὰ πρῶτα ἀντιλάλησαν τὸ χαρμόσυνο ἄγγελμα: «ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ»:

Εὐφραίνεσθε δίκαιοι,
οὐρανοὶ ἀγαλλιᾶσθε,
σκιριτήσατε τὰ ὄρη,
Χριστοῦ γεννηθέντος...

Ἄρχμ. ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΠΟΥΛΟΥΠΑΤΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ

ΤΟΜΟΙ 1—3

ΑΘΗΝΑΙ 1960

(Πωλοῦνται εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα)

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Σὰν ἄνθρωποι θνητοὶ ποῦ εἴμεθα, ἔχουμε κι' ἐκείνους ποῦ πέθαναν μπροστὰ ἀπὸ μᾶς καὶ προσετέθησαν κατὰ τὴν Ἁγία Γραφή, στοὺς πατέρας μας. Καὶ λόγοι συναισθηματικοὶ καὶ λόγοι ἠθικοὶ μᾶς σπρώχνουν τὴ μνήμη μας σ' ἐκείνους, εἴτε εἶναι πατέρας μας εἴτε εἶναι μητέρα μας εἴτε ἀδελφός μας εἴτε παιδί μας κ.ο.κ. Αὐτὴ ἡ μνήμη γίνεται πιὸ ζωντανεμένη μὲ τὶς εὐλαβικὰς ἐκδηλώσεις μας πρὸς αὐτοὺς. Ἀνάβουμε τὰ καντηλάκια στὸν τάφο, τὸν περιποιούμεθα, δίνουμε ψυχοχάρτια στὸν παπᾶ μας νὰ μνημονεύσῃ τὰ ὀνόματα τῶν προσφιλῶν μας προσώπων κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία ἢ κατὰ τὰς «Παρακλήσεις» τῆς Παναγίας καὶ τὰ Ψυχασάββατα. Ἰδιαιτέρα ὅμως κάνουμε ξεχωριστὰς Λειτουργίας, τελοῦμε, δηλαδὴ τὴν ἀναίμακτον ὑπὲρ ζώντων καὶ τεθνεώτων Θυσία. Ἰδιαιτέρως χάριν τῶν ἀνθρώπων μας ποῦ ἐξεδήμησαν πρὸς Κύριον. Τώρα αὐτὴ ἡ ἐπίτηδες ξεχωριστὰ γινόμενη Θεία Λειτουργία λέγεται καὶ Μνημόσυνο. Ἐὰν συνδυάζεται μὲ κόλλυβα ἢ μὲ λαμπάδες καὶ μὲ πένθιμο στολισμὸ καὶ ἂν γίνεται μὲ ἓναν παπᾶ ἢ μὲ πολλοὺς ἢ καὶ μὲ Ἀρχιερέα, αὐτὸ δὲν ἔχει καμμιά σημασία. Εἶναι καὶ ὑπόθεσις οικονομικῆς εὐρωστίας αὐτοῦ ποῦ θέλει νὰ κάμῃ ἐπίδειξι ἢ τέλος πάντων νὰ ἱκανοποιήσῃ ἔτσι βαθύτερα ψυχικά του αἰτήματα. Καὶ μ' ἓνα ἀπλοῦν Ἱερέα γίνεται τὸ Μνημόσυνο, ἀφοῦ ἐκεῖνο ποῦ προέχει δὲν εἶναι τὸ πλῆθος τῶν Ἱερέων, ἀλλ' ἡ ἀναίμακτος Θυσία. Καλὸν ὅμως εἶναι νὰ διαφωτίσῃς τοὺς ἐνορίτας σου περὶ τίνος πρόκειται, γιατί εἶναι μνημόσυνο. Φρονοῦν οἱ πολλοὶ πὼς μνημόσουν εἶναι τὰ κόλλυβα, οἱ μεγάλες λαμπάδες γύρω τους, οἱ μαῦρες ἢ μῶβ ταινίες, τὸ πλῆθος τῶν γλαστρῶν ποῦ πιάνουν πολλὰς φορές τὸν περισσότερο χῶρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ. Πολλοὺς φτωχοὺς μάλιστα τοὺς παίρνει μιὰ θλίψι ἐπειδὴ τὸ μνημόσυνο γιὰ τοὺς προσφιλεῖς τους δὲν εἶχε τὴν ἐμφάνισι ἄλλων μὲ οικονομικὴν εὐχέρεια. Προσπάθησε λοιπὸν νὰ τοὺς πείσῃς πὼς τὸ μνημόσυνο δὲν εἶναι τὰ κόλλυβα καὶ τὰ διανθίσματα γύρω ἢ τὸ πλῆθος τῶν Ἱερέων ἢ ἡ παρουσία πλοῦτου, ἀλλ' ἡ Θεία Λειτουργία μὲ τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, καὶ ὅποιος θέλει νὰ κάμῃ μνημόσυνο νὰ μὴ στενοχωριέται γιὰ τὰ περιττὰ ἔξοδα. Ἐτσι συμβολικὰ μπορεῖ νάχη, ἀφοῦ συνηθίστηκε, ἓνα μικροῦτσικο πιατάκι κόλλυβα καὶ τίποτε ἄλλο. Σὲ μερικὰ χωριὰ παρατηρεῖτο παλαιότερα νὰ κουβαλιῶνται ὀλόκληρα κοφίνια ψωμιά, κρέατα, κρασιά καὶ τὰ τοιαῦτα, ὥστε μετὰ τὸ μνημόσυνο νὰ ἐπακολουθῇ τὸ ἀτέλειωτο φαγοπότι καὶ πολλὰς φορές τὸ ἄσχημο μεθύσι μὲ θλιβερά ἐπακόλουθα. Βέβαια ἐξέλιπαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αὐτὰ σήμερα, ἀλλὰ παρέμεινεν ἡ

ματαιοδοξία και επίδειξιομανία σ'τάς πόλεις με τίς γλάστρες και τὰ λοιπὰ περιττά φορτώματα πού φανερώνουν τελεία άγνοια τόσο ως πρὸς τὸ μνημόσυνο καθ' ἑαυτό, ὅσο και πρὸς τὸ σκοπὸ πού γίνεται. Αὐτὴν τὴν άγνοια πρέπει νὰ τοὺς τὴ διαλύσης ἐσὺ σ'ὰν Πατέρας μιλιώντας συχνά γιὰ τὴ σημασία τοῦ μνημοσύνου πού καθήντησε σ'τίς ἡμέρες μας ἕνας κοσμικὸς κοινωνικὸς τύπος και ἕνας πειρασμὸς γιὰ τοὺς πτωχοὺς μπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεῖς. Τὰ μνημόσυνα, ἐφ' ὅσον εἶναι μιὰ ἀρχαιοτάτη παράδοσις, πρέπει νὰ διατηρηθοῦν στὴν ἀπλότητά τους ὅμως, χωρὶς τὸν τύφο τῆς ἐπιδείξεως. Καὶ ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία μας τὰ ἔχει, σημαίνει πὼς ἔχουν νὰ δώσουν ὠφέλεια και σ' ἐκείνους, πού μᾶς ἔφυγαν γρηγορώτερα και σ' ἐκείνους πού μένουν και προσεύχονται γι' αὐτοὺς. Μεταξὺ μας ὑπῆρχε και ὑπάρχει δεσμὸς και διὰ τῶν προσευχῶν μας ἐπικοινωνία. Κι' ἐμεῖς προσευχόμεθα γι' αὐτοὺς, ἀλλὰ και ἐκεῖνοι γιὰ μᾶς. Δὲν μποροῦμε, σ'ὰν ἄνθρωποι, νὰ κάνουμε κι' ἄλλοιῶς, γιατί ἔχουμε και καρδιά. Τὴν καρδιά μας δὲν μπορεῖ κανεῖς νὰ τὴν ξεριζώσῃ. Καλὸ θᾶταν τὰ μνημόσυνα νὰ μὴ γίνονται τὴν Κυριακή, διατὶ εἶναι ἀναστάσιμος ἡμέρα πρῶτον, και ἔπειτα ὅπως γίνονται σὲ μερικὸς Ναοὺς, πρὸ τῆς ἀπολύσεως, καταπονοῦν ψυχικὰ τοὺς ἄλλους, πού δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσαν κατὰ τὴν ὥρα τῆς ἀτομικῆς των προσευχῆς νὰ κούουν πένθιμα τροπάρια ἢ σπαρακτικὰς κραυγὰς. Οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται τὴν Κυριακὴ νὰ προσευχηθοῦν, νὰ ἁγιαστοῦν, ν' ἀκούσουν ἕνα καλὸ κήρυγμα και νὰ φύγουν ἐνισχυμένοι και χαρούμενοι. "Όταν κάθε τόσο παρεμβάλλονται τὰ μνημόσυνα πρὸ τῆς ἀπολύσεως μάλιστα, τότε δικαίως δυσανασχετοῦν και βλάπτονται. Ἐφ' ὅσον δὲν μετατίθενται στὸ Σάββατον τὰ μνημόσυνα, τοῦλάχιστον ἄς γίνεται ἡ ἀπόλυσις, ἄς μοιράζεται τὸ ἀντίδωρο, ἄς φεύγῃ ὁ κόσμος, και, ἀφοῦ καθίσουν οἱ συγγενεῖς και φίλοι τοῦ ἐκλιπόντος, τότε με ἀπόλυτη ἡσυχία, ἡρεμία, αὐτοσυγκέντρῳσι ὅλων γενικὰ νὰ διαβασθῇ, μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία και ἡ καθιερωμένη ἀκολουθία τῶν μνημοσύνων, πού ὁμολογουμένως εἶναι μιὰ δυνατὴ και διδασκτικωτάτη φιλοσοφία στὴ ζωὴ, παράπλευρα πρὸς τὴ νεκρώσιμη. "Ας ἔλθουμε στὰ λογικά μας: Μπορεῖ αὐτοὶ πού κάνουν τὸ μνημόσυνο νὰ θέλουν τὸ ἐκκλησίασμα ὀλόκληρο στὴν ὀρθοστασία νὰ βλέπῃ και ν' ἀκούῃ τὰ δικά τους, ἀλλὰ τὸ ρώτησες και σὺ ἂν ἔχῃ κουράγιο, γιὰ λόγους ἀτομικῶς του, νὰ σταθῇ; Γι' αὐτὸ πολλοὶ Ἱερεῖς πού δὲν ἐνδιαφέρονται τόσο γιὰ τὰ φιλοπράγματα αὐτά, βάζουν ἀμέσως μπροστά τὴν ἀκολουθία τοῦ μνημοσύνου, χωρὶς τὸ «δι' εὐχῶν» και ὁ κόσμος ὅμως ἀποχωρεῖ και γίνεται μεγάλη ἀνησυχία ἐνῶ ψάλλονται τὰ συγκινητικὰ τροπάρια. Ἐχει και δικηρὸ ὁ κοσμάκης, ἀδελφέ. Δὲν εἶναι ὑποχρεωμένος ἀπὸ κανένα νόμο ἢ κανόνα νὰ ξεροσταλιάζῃ ὧρες, ἐπειδὴ γίνεται τὸ μνημόσυνο τοῦ Α' ἢ Β κυρίου. Νὰ μένουν οἱ ἄνθρωποι πού προσεκληθῆσαν ἐπίτηδες και

ὅσοι μὲ τῇ θέλεισί τους ἀρέσκονται ν' ἀκούουν τὰ νεκρώσιμα. Κι' αὐτὸ σοῦ τὸ γράφω γιατί πολλοὶ Ἱερεῖς, πού εἶναι ἀνθρωπά-
ρεσκοι, ὅταν μάλιστα μυρίζωνται πὼς αὐτὸς πού κάνει τὸ μνημό-
συνο κρατιέται καλά, οὔτε ἀπόλυσι κάνουν οὔτε ἀντίδωρο μοιρά-
ζουν, καὶ τοῦτο, γιὰ νὰ κρατήσουν τὸν κόσμον πού δὲν ἔχει καμμιά
σχέσι μὲ τὸ μνημόσυνο ἀναγκαστικὰ μέχρις ὅτου τελειώσῃ καὶ
νὰ διαδοθῆ πὼς ἦταν πλῆθος πολὺ στὸ μνημόσυνο τοῦ κ. Τάδε.
Αὐτὰ τὰ «κόλπα» δὲν εἶναι ἐπιτρεπτά ἀδελφέ, γιατί τὰ παίρνει
ὁ λαὸς εἶδησι ἀμέσως καὶ ἀγανακτεῖ. Κι' ὅταν ὁ λαὸς ἀγανακτῆ,
ἀρχίζει νὰ μᾶς βαριέται καὶ νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησί-
α του, ὅποτε τὸν ἀρπάζουν οἱ προπαγάνδες πού δὲν ἔχουν οὔτε μνη-
μόσυνα οὔτε ἐκκλησιαστικὰς ποικιλίας. "Ὅπως καὶ σὲ ἄλλες περι-
πτώσεις γιὰ ἄλλα ἀπαράδεκτα σοῦ εἶπα, ἔτσι κι' ἐδῶ. Μπορεῖ ὁ
οἰοσδήποτε κύριος μὲ τὸν παρᾶ στὸ χέρι νὰ δίνη διαταγὰς στὸν
Ἱερέα γιὰ νὰ γίνωνται τὰ κέρφια του δυνάμει τοῦ μαμμωνᾶ; Κά-
ποτε βρέθηκα σ' ἓνα Ναό. Ὁ Ἱερεὺς ἤξευρε πὼς τὸ λογικὸ του
πρόβατο πού ἔκανε τὸ μνημόσυνο, εἶχε πολὺ γάλα. "Ἐδωσεν ἐν-
τολὴ στοὺς Ψάλτες νὰ τὰ εἰποῦν καλά, ἀργά, κατασκευτικὰ. Λέ-
γοντας δὲ αὐτὰ ἔσμιγε τὸν ἀντίχειρα καὶ τὸ δείχτη τοῦ δεξιοῦ
χειριοῦ του κλείνοντας χαρακτηριστικὰ τὸ μάτι ἀπὸ τὸ Ἱερὸ καὶ
ἔδινε νὰ καταλάβουν πὼς καὶ οἱ ψάλτες θὰ ἀμειψθοῦν γενναίως!
Καὶ ἐνῶ ἐνὸς φτωχοῦ τὸ μνημόσυνο τῆς περασμένης Κυριακῆς
ἐρήμαξε ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ ἐτελείωσε στὸ ἄψε-σβῦσε, αὐτὸ πού
σοῦ ἀναφέρω, πῆρε τὴν κανονικὴν του ὥρα, καὶ οἱ ἐκκλησιαζόμενοι
ἀναγκάστηκαν ἐφ' ὅσον δὲν ἔγινεν ἀπόλυσι καὶ δὲν πῆραν ἀντι-
δωρο νὰ παραμεινουν μέχρι τέλους, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς νευρικοὺς κι'
ἐκείνους πού, συνηθισμένοι στὸ κάπνισμα δὲν μποροῦσαν νὰ στα-
θοῦν οὔτε λεπτό. Ἐσὺ τί καταλαβαίνεις ἀπὸ αὐτὰ; Εἶναι σωστὴ
αὐτὴ ἡ τακτικὴ κι' αὐτὴ ἡ διάκρισις; Δὲν νομίζω. Ἀνθρώπων κέρ-
φια καὶ περιστάσεων κατασκευάσματα ἀδελφέ, δὲν πρέπει ἐμεῖς
οἱ Ἱερεῖς νὰ ἐπιτρέπουμε στὸ καθῆκόν μας. Ἐφ' ὅσον προτιμοῦν
οἱ Χριστιανοὶ τὰ μνημόσυνά τους νὰ γίνωνται τὴν Κυριακὴν πού
εἶτε ἔτσι εἶτε ἄλλοιῶς, ἡ Ἐκκλησία θὰ λειτουργοῦσε δι' ὅλους τοὺς
ἄλλους πού δὲν ἐδήλωσαν πὼς θὰ κάμουν μνημόσυνα καὶ εἶναι
χίλιοι ἔναντι ἐνός, δὲν πρέπει νὰ ἀδικοῦνται. Θὰ μοῦ εἰπῆς: Δὲν
προκύπτει γι' αὐτοὺς ὠφέλεια ν' ἀκούσουν τὴν ἐπιμνημόσυνο δέησι;
Προκύπτει, ἀλλὰ πρέπει ἡ ψυχὴ νὰ εἶναι καλλιεργημένη καὶ προ-
διατεθειμένη. Ἐδῶ κοινωνοῦν οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ δυσανα-
σχετοῦν πολλοὶ γιατί θ' ἀργήσῃ ἡ Ἐκκλησία νὰ σχολάσῃ καὶ σὺ
μοῦ λὲς νὰ τοὺς κρατήσῃ στὰ μνημόσυνα μὲ τὴν βία; Χώρισε τὰ
πράγματα, στρογγυλοποίησε τοῦ τυπικοῦ τὴς προσταγὰς καὶ μὴν
ἀκοῦς τὸ μαμμωνᾶ καὶ τὸν κόσμον γιατί θὰ χάσῃς καὶ αὐτοὺς πού
σοῦ ἔμειναν. "Ἄς ποῦμε τώρα καὶ γιὰ τὸ ἀντίδωρο.

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ Χ.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ ΤΟΥ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ

«Νυνὶ δὲ μένει Πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη... μείζων δὲ τούτων
ἢ ἀγάπη, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος».

(Α' Κορινθ. 13,13. Κολ. 3,14).

Τὸν ἐν Ἱεράρχαις Ὁσίον Πατέρα ἡμῶν Διονύσιον τιμῶν-
τες, τὸν λαμπρότατον τοῦτον τῆς Ζακύνθου γόνον, τὸν Σε-
βασμιώτατον τῆς Αἰγίνης Πρόεδρον, τῆς Μονῆς τῶν Σερφάδων
φρουρὸν τὸν ἀκοίμητον, τῆς Ἀναφωνητρίας τὸν θρυλικὸν Ἠγού-
μενον, τῆς Ἑλλάδος τὸ καύχημα, καὶ τῶν εὐλαβῶν Ζακυνθίων
τὸν θερμὸν προστάτην καὶ ἀντιλήπτορα.

Καὶ ἀποροῦμεν, τί εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ ἀνέδειξε αὐτὸν τοιοῦτον ἄν-
δρα καὶ τηλικούτον; Τί ἦτο ἐκεῖνο, ὅπερ τὸν ἔκαμε νὰ περιφρονήσῃ
τὸν Κόσμον καὶ τὰ τερπνὰ καὶ τρυφῶν καὶ ἀπολαύσεων καὶ ἀνέ-
σεων, νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως, νὰ καταλάβῃ τὰς ἐρήμους, νὰ εἰσ-
έλθῃ εἰς τὰ σπήλαια, νὰ ριφθῇ εἰς τῶν πνευματικῶν ἀγῶνων τὰ
σκάμματα, νὰ κατατήξῃ καὶ νεκρώσῃ ἐν νηστείαις καὶ κακοπαθείαις
τὴν σάρκα, ὡσπερ ἄσαρκος Ἀγγελος, ἐν ἀδιαλείπτῳ Προσευχῇ
καὶ ἀγρυπνίᾳ νὰ διέλθῃ τὸν βίον; Ἀνευρίσκομεν δ' ὅτι, εἰς πάντα
τὰ κατορθώματα ἐνέπνευσε καὶ ᾠδήγησεν αὐτὸν ἢ πρὸς τὸν
Θεὸν τελεία αὐτοῦ ἀγάπη, ὑπὸ τῆς ὁποίας κατελήφθη καὶ ἐπλη-
ρώθη παιδιόθεν, καὶ ὑπὸ τῆς ὁποίας ἐπυρπολεῖτο καὶ κατεφλέ-
γετο, μέχρι τέλους τῆς θαυμασίας αὐτοῦ ζωῆς. Ἐχων δὲ τὴν πρὸς
τὸν Θεὸν ἀγάπην ἄσβεστον καὶ ἀκοίμητον, ὁ μακάριος, κατεῖχε
συλλήβδην ἀπάσας ὁμοῦ τὰς ἀρετάς, ὅλους ὁμοῦ τοὺς ἀειθαλεῖς
τοῦ Παναγίου Πνεύματος καρπούς, τοὺς ὁποίους ἡ ζωοπάροχος
δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου δωρεῖται εἰς τοὺς εἰλικρινῶς ἀγαπῶντας Αὐ-
τόν. Κατὰ τὸν Θεῖον ἡμῶν Διδάσκαλον καὶ Σωτῆρα, ἡ ἐξ ὅλης
τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς διανοίας πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν
ἀγάπη, εἶναι ἡ πρώτη καὶ μεγίστη τῶν ἀρετῶν. Κατὰ δὲ τὸν οὐρα-
νοβάμονα κήρυκα τῶν Ἑθνῶν, Παῦλον, ἡ συνισταμένη καὶ τὸ
πλήρωμα πασῶν τῶν ἀρετῶν.

Ἐκδηλουμένη δὲ ἐμπράκτως ἐν τῇ καθ' ἡμέραν τοῦ ἀνθρώπου
ἀναστροφῇ, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη, ὡς ἀγάπη καὶ πρὸς τὸν πλη-
σίον καθαρὰ καὶ ἄδολος, ἀποτελεῖ τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἀπόδειξιν
τῆς Πίστεως καὶ τὴν μητέρα τῆς ἐλπίδος. Πίστις δὲ καὶ ἐλπίς,
ἐνούμεναι πρὸς ἀλλήλας, διὰ τοῦ συνδέσμου τῆς τελειότητος τῆς
ἀγάπης, ἀποτελοῦν τὴν οὐσίαν τῆς σωτηρίου Χριστιανικῆς εὐσε-
βείας. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη, εἶναι διάπυρός τις ἐπιθυμία καὶ

κλίσις καὶ ὄρμη τοῦ ψυχοφυσικοῦ συνόλου τοῦ χριστιανοῦ πρὸς τὸν Θεόν, τὸ ἄκρον ἀγαθὸν πάσης φιλοσοφίας καὶ Ὄρησκείας, καὶ ἀπὸ τὴν ὅποιαν ὅστις εὐμοιρήσῃ νὰ καταληφθῇ, πεινᾷ τὸν Θεόν, διψᾷ τὸν Θεόν, στοχάζεται διαρκῶς τὸν Θεόν, καὶ μνημονεύει τοῦ Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνέει, κατὰ τὸν φωστῆρα τῆς Ναζιανζοῦ, τὸν Θεολόγον Γρηγόριον. Αὕτη ἐμπνέει τὴν Προσευχὴν, προκαλεῖ τοὺς ἀλαλήτους στεναγμούς « Ἀββᾶ ὁ Πατήρ », ἐξάγει ἐκ τῶν μυχιῶν καὶ ἀναβιβάζει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τὰ πύρινα τοῦ ἐνθέου ἔρωτος δάκρυα, ἀποκόπτει, κατὰ τοὺς νηπτικὸς τῆς Ὄρθοδοξίας Ὅσιους Πατέρας, καὶ ἐκρίζοι ἀπὸ τὰς καρδίας τὰ ἄλογα πάθη καὶ ὀδηγεῖ εἰς τὰς ὑπεροχωτέρας καὶ ἡρωϊκωτέρας αὐτοθυσίας καὶ πράξεις αὐταπαρνήσεως. Αὕτη εἰς τὸν Θεόπτην Μωσῆν ἐνέπνευσε τὴν ἀπόφασιν νὰ ἀπορρίψῃ τὸ φαραωνικὸν στέμμα, νὰ καταλίπῃ τὰ ἀνάκτορα, νὰ περιπλανηθῇ εἰς τὴν ἔρημον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ Σινᾶ, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν γνόφον καὶ νὰ λάβῃ διὰ χειρῶν Ἀγγέλων τὸν Θεόγραφον Νόμον. Αὕτη Δαβὶδ τὸν προφητάνακτα, ἐκ τοῦ γλυκυτάτου βαθέος ὕπνου ἐξύπνει καὶ ἐξήγειρεν εἰς τρυφερωτάτην καὶ περιπαθῆ μετὰ τοῦ Οὐρανοῦ συντυχίαν! Αὕτη τὸν μακάριον ἐκεῖνον Ἥλιαν τὸν Θεοσβίτην ἔκαμε νὰ ζηλώσῃ τὸν πύρινον ἐκεῖνον ζῆλον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἠλαύνετο ἐξόριστος καὶ πλάνης, ἀνὰ τὰς ἐρήμους καὶ ἀνύδρους τόπους, ἀνῆρροστο τὸ Καρμήλιον, κατεβίβαζε πῦρ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἐξωλόθρευε τοὺς Ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης, τὰ τέλεια σύμβολα τῶν αἰσχίστων παθῶν. Αὕτη, τὸν σήμερον συγχρόνως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐορταζόμενον Δανιὴλ τὸν προφήτην, κατεβίβασεν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, ἵνα ἐμφράξῃ τὰ στόματα τῶν πειναλέων λεόντων, ὡς ἐμφράττει καὶ τῶν νοητῶν ἐκείνων ἀγρίων λεόντων τὰ στόματα, τῶν ψυχοφθόρων παθῶν, ἅτινα ἐξαφανίζονται καὶ κατατῆκονται πρὸ αὐτῆς « ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός ». Αὕτη καὶ τοὺς Μαθητὰς Ἐκεῖνου, τοὺς τρισαρίθμους Ἀβραμιαῖους παῖδας, τὸν Ἀνανίαν καὶ Ἀζαρίαν καὶ Μισαήλ, ἐπίσης συνεορταζομένους σήμερον, ἐνεψύχωσεν, ὥστε νὰ καταφρονήσωσι τοῦ πυρός τῆς ἐπταπλασίως καυθείσης καμίνου, καὶ αὕτη πάλιν τὴν παμφάγον ἐκείνης φλόγα, εἰς δρόσον μετέβαλεν. Αὕτη τὰς ἐκατόμβας τῶν Ἁγίων τῆς Πίστεως Μαρτύρων ἀνέδειξε, τῶν ἀγνῶν ἐκείνων Παρθένων καὶ τῶν ἀπειροκάκων νέων, ὅτινες μιμούμενοι τὸν Θεοφόρον τῆς Ἀντιοχείας Ἰγνάτιον, μετὰ πόθου ἔσπευδον πρὸς τὰς βασάνους καὶ ἐκουσίως ὑπέμενον τὰς φρικτὰς ἀλγηδόνας, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Κυρίου. Αὕτη δὲ πάλιν Βασιλεῖς καὶ Ἡγεμόνας καὶ εὐγενεστάτους τούτων βλαστοὺς ζωγραφήσασα, τῆς πορφυρᾶς ἀλουργίδος τούτους ἐγύμνωσε καὶ τὸ μέλαν τριβῶνιον ἐνέδυσσε καὶ ἀπὸ τῶν καλλιμαρμάρων ἀνακτόρων εἰς

τὰ γυμνά καὶ ψυχρὰ σπῆλαια καὶ τὰς σκῆτας μετέστησε, τῶν ποικίλων τραπεζῶν, τὸν τῶν δακρῶν ἄρτον, γλυκύτερον ἀποδείξασα καὶ τοὺς ἐσθιοντας τοῦτον διδάξασα τὸν ὕμνον: «*Ἐγὼ δὲ χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀφθῆναί μοι τὴν δόξαν Σοῦ ὁ Θεός*»).

Κραταιότερα, ὄντως καὶ θανάτου, ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη καὶ κραταιοτάτη πασῶν τῶν ἀρετῶν! Ἴδου ἡ μυστικὴ καὶ πανίσχυρος δύναμις, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Θεῖος Διονύσιος ἀνεδείχθη μέγας, παρὰ Θεῶ καὶ παρ' ἀνθρώποις, θαυμαστός ἐν τῷ βίῳ, θαυμαστός ἐν τῷ θανάτῳ, θαυμαστός καὶ μετὰ θάνατον, διὰ τῶν ἀναριθμητῶν θαυμάτων, ἅτινα τὸ μυστηριωδῶς διατηρούμενον, ἐπὶ αἰῶνας χαριτόβρυτον σῶμά του ἐπιτελεῖ, ὅπερ ὁ "Ὅσιος ἐκεῖνος Ἱεράρχης, ὡς λαμπάδα εἰς τὸν βωμὸν τῆς θείας ἀγάπης κατέτηξε. Τὸ ὅτι δὲ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη δὲν παραμένει ἀνερέργητος, ὡς ψιλὴ τις καὶ ἄνευ πράξεως θεωρία, ἀποδεικνύει, πλὴν τῶν ἄλλων, τὸ δραματικώτατον ἐκεῖνο περιστατικόν, καθ' ὃ ἐν τῇ θρυλικῇ μονῇ ἐν ἧ ἔζη, οὐ μόνον συνεχώρησε τὸν καταφυγόντα καὶ ἐξομολογηθέντα φονέα τοῦ ἀγαδέλφου, τοῦ ἄρχοντος Κώνσταντος, ἀλλὰ καὶ ἔκρυπεν αὐτόν, εἰπὼν τὸ πρῶτον ἐν τῷ βίῳ «*ἅγιον*» ἐκεῖνο «*ψέμμα*», ἐφαρμοσθέντος τὴν στιγμὴν ἐκείνην τοῦ Δαβιτικοῦ «*ἔλεος καὶ ἀλήθεια συνήνησαν, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη κατεφίλησαν*». Ὡ εὐλογημένη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἔλθε νὰ κατοικήσῃς καὶ εἰς τὰς ἰδικὰς μας πτωχὰς καρδίας!

Ὡ πόσο διαφορετικὴ θὰ ἦτο ἡ ὄψις τῆς Χριστιανικῆς Κοινωνίας, ἐὰν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη ἐθέρμαινε τὰς καρδίας μας, ἐφώτιζε τὰς σκέψεις μας καὶ ἐρρυθμιζε τὰ διαβήματά μας!! Εἶθε ὁ Κύριος, ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης, διὰ τῶν εὐπροσδέκτων τοῦ Ὁσίου Ἱεράρχου Διονυσίου πρεσβειῶν, νὰ φλέξῃ καὶ ἡμῶν τὰς καρδίας, διὰ τοῦ Οὐρανίου φλογός, τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης!

Εἶθε νὰ ἱκανώσῃ καὶ ἡμᾶς νὰ μιμηθῶμεν τὸν Χριστομίμητον, τὸν Θεάρεστον, τὸν κοινωφελέστατον βίον ἐκείνου, ὥστε ὡς ἐκεῖνος εὐηργέτησε καὶ ὑπερήσπισε τὴν Ἐκκλησίαν, ἀναλώσας ὁσίως τὸν βίον δι' αὐτὴν καὶ ὑπερήσπισεν ἀπὸ τῶν ἐκ Δυσμῶν κινδύνων, οὕτω καὶ ἡμεῖς νὰ προσφερώμεθα διὰ τὴν δόξαν τῆς Ἁγίας Μητρὸς ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ὑπερασπίζωμεν αὐτήν, ἀπὸ τῶν πολλῶν καὶ σήμερον κινδύνων. Καὶ ὡς ἐκεῖνος εὐηργέτησε τὴν φιλάττην Πατρίδα καὶ τὸ γένος, κατὰ τοὺς ζοφερωτάτους ἐκείνους χρόνους τῆς δουλείας, οὕτω καὶ ἡμεῖς νὰ κοπιῶμεν διὰ τὴν ἐν Χριστῷ προκοπὴν καὶ εὐημερίαν τῆς φιλάττης ἡμῶν Ὁρθοδόξου Πατρίδος. Εἶθε νὰ ἔχωμεν οἱ πάντες τὸν ἅγιον βοηθὸν ἐν τοῖς πειρασμοῖς, ἱατρὸν ἐν ταῖς νόσοις καὶ ἐν τοῖς κινδύνοις ρύστην, διέλθωμεν τὸν ὑπόλοιπον τοῦ βίου χρόνον ἐν εἰρήνῃ καὶ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΙΣ ΑΠΟΡΙΑΣ

Η ΣΧΕΣΙΣ ΤΗΣ ΜΩΣΑΪΚΗΣ ΕΞΑΗΜΕΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Διὰ τὴν δοθῆ ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα ποία εἶναι ἡ σχέσις τῆς Ἑξαήμερου πρὸς τὰς Ἐπιστήμας, δεόν νὰ το- νισθῆ, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ συγγραφέως τῆς Ἑξαήμερου ἦτο οὐχὶ ἐπιστημονικὸς, ἀλλὰ θρησκευτικὸς. Δι' αὐτὸ οὗτος, ὡς ἔλεγεν ὁ Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, κατὰ προσαρμογὴν πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς ἀντιλήψεως τῶν συγχρόνων του «ἐν οἷς περὶ τῶν φυσικῶν λαλεῖ, ἐκφράζεται οὐχὶ φυσικοεπιστημονικῶς, ἀλλὰ λαϊκῶς, κατὰ τὴν κοινὴν περὶ τῶν φαινομένων ἀντίληψιν, καθ' ὅσον, ἄλλως τε, τὴν ἀρχὴν κυρίως τῶν ὄντων πραγματευόμενος καὶ τὴν προσο- χὴν ἐπισπῶμενος ἐπὶ τὰ αἰσθητότερα τῶν φαινομένων, δὲν δια- τρίβει εἰδικῶς περὶ τὰ φυσικὰ καὶ τοὺς νόμους των, ἀλλὰ δραμα- τουργεῖ τὴν δημιουργίαν εἰς πρόκλησιν ζωηρᾶς ἐντυπώσεως περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς θείας παντοδυναμίας. Κατὰ ταῦτα, ἡ ἀγιο- γραφικὴ περὶ τῆς κοσμογονίας ἀντίληψις εἶναι ἔνθεν μὲν ἱστορικὴ, ὡς ἀναδεικνύουσα τὰ γεγονότα τῆς τοῦ Παντός ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργίας καὶ τῆς εἰδικῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου· ἔνθεν δὲ δημῳδῆς, ὡς παράστασις τῆς δημιουργίας κατὰ τὸν μόνον προσ- ιτόν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Γενέσεως τρόπον». Ὡς ἔλεγε καὶ ὁ Χρ. Ἀνδρούτσος, «ἡ Γραφή, μὴ ἀποτελοῦσα φυσιογνωστικὸν βιβλίον, μηδὲ προτιθεμένη νὰ διδάξῃ ἐπιστήμην, ἐκτίθησι τὰ πρά- γματα ἐν μορφῇ καὶ γλώσσει συμφώνῳ πρὸς τὰς ἰδέας καὶ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἀνθρώπων, καθ' οὗς ἐγράφη, εἰς ἓν καὶ μόνον ἀπο- βλέπουσα, νὰ ἀποδώσῃ τὴν γένεσιν τοῦ κόσμου τῷ Θεῷ»¹.

Ὡστε ἡ Μωσαϊκὴ Ἑξαήμερος, ὡς καὶ ὀλόκληρος ἡ Ἁγία Γραφή, ἐπιδιδάκει θρησκευτικοὺς καὶ ἠθικοὺς καὶ οὐχὶ ἐπιστημο- νικοὺς σκοποὺς. Θέλει νὰ μεταδώσῃ τὴν σφύζουσαν θρησκευτικὴν ἢ ἠθικὴν ἀλήθειαν καὶ οὐχὶ ἐπιστημονικὰς γνώσεις. Παρὰ ταῦτα

1. Γρ. Παπαμιχαήλ, Ἀπολογητικὴ, σελ. 151-152. Χρ. Ἀν- δρούτσου, Δογματικὴ, σελ. 111. Πρβλ. Ἀναστασίου Διομήδους Κυ- ριακοῦ, Λόγοι πιστοῦ, ἐκδ. β', Ἀθῆναι 1907, σελ. 18.

μετανοία, καὶ ἀξίως τῆς κλήσεως, ἐπιτύχωμεν δὲ καὶ τῶν αἰω- νίων, ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡτοιμασμένων τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν ἐπαγγελιῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυριῷ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἀρχιμ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ
Δ/ντῆς τῆς Θρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Γ.Ε.Α.

ἡ Ἐξαήμερος, — ἀποδεικνυμένου καὶ ἐκ τούτου τοῦ θεοπνεύστου χαρακτήρος αὐτῆς—, οὐδὲως ἀντιτίθεται πρὸς τὰ δεδομένα τῶν Θετικῶν Ἐπιστημῶν, ἐὰν αἱ ἡμέραι νοηθοῦν ὡς μακρὰ χρονικὰ διαστήματα. Ὁ διατελέσας μόνιμος γραμματεὺς τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν διάσημος γεωλόγος Lapparent λέγει χαρακτηριστικῶς τὰ ἐξῆς: «Ἐὰν ἔπρεπε νὰ συνοψίσω εἰς τεσσαράκοντα γραμμὰς τὰ ἀθηντικώτερα πορίσματα τῆς Γεωλογίας, θὰ ἀντέγραφον τὸ κείμενον τῆς Γενέσεως, δηλαδὴ τὴν ἱστορίαν τῆς δημιουργίας, ὅπως τὴν ἔγραψεν ὁ Μωϋσῆς»².

Τὸ ὅτι αἱ ἡμέραι τῆς Μωσαϊκῆς διηγήσεως εἶναι οὐχὶ ἡμέραι εἰκοσιτετράωροι, ἀλλὰ μακρὰ χρονικὰ διαστήματα³, ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐξῆς: α') Ἡ λέξις «ἡμέρα» (ἔβρ. יוֹם) ἐν τῇ Ἀγ. Γραφῇ συχνάκις σημαίνει μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Ὡς λέγει ὁ ἱερός Αὐγουστῖνος, «ἀρκεῖ μικρὰν μόνον τριβὴν νὰ ἔχη τις εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς, ἵνα ἴδῃ, ὅτι συνηθίζει νὰ μεταχειρίζεται τὴν λέξιν ἡμέραν ἀντὶ τοῦ χρόνου»⁴. Αὐτὴ ἡ Μωσαϊκὴ ἀφήγησις λέγει: «Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο ἡ ἡμέρα ἐποίησε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» (Γεν. β', 4). Ἐνταῦθα «βλέπομεν ὅτι ἡ λέξις ἡμέρα ἐκλαμβάνεται ἀντὶ ἐποχῆς, διότι περιλαμβάνει τὰς ἐξ ἡμέρας, καὶ ἡ σημασία αὕτη ἀντανακλάται φυσικῶς τῷ λόγῳ εἰς ἐκείνας, περὶ τῶν ὁποίων ὁ Μωϋσῆς ἐλάλησεν ὀλίγω πρότερον»⁵. Ὡστε ἐνταῦθα «ἡ λέξις ἡμέρα πρέπει νὰ ἔχη ἄοριστον ἔννοιαν, καθὸ οὔσα οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ ἡ ἡμέρα, παρὰ τῷ ὁποίῳ, ὡς λέγει ὁ Ἀπ. Πέτρος, «μία ἡμέρα ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία» (Β' Πέτρ. γ', 8)⁶. Ἡ ἀλήθεια αὕτη τονίζεται πολλάκις ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ Ὁρθοδόξῳ λατρείᾳ⁷. Ὡς ἔλεγε καὶ ὁ Μ. Βασίλειος, ἐρμηνεύων τὴν Ἐξαήμερον, «κἂν ἡμέραν εἴπης, κἂν αἰῶνα, τὴν αὐτὴν ἐρεῖς ἔννοιαν»⁸.

2. Παρὰ Th. M o r e u x, Les énigmes de la science, τόμ. 2, Paris 1926, σελ. 113. «Ἡ ἐπιστήμη ὁμιλεῖ», σελ. 33.

3. Παν. Τ ρ ε μ π ἔ λ α, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 335-356.

4. Αὐγουστίνου, De civit. Dei, 20, 2 ἐν Αὐγούστου Νικολάου, Φιλοσοφικὰ μελέται περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐξελληνισθεῖσαι ὑπὸ Π. Βράτλα— Ἀρμένη καὶ Α. Μαυρομάτου, τόμ. 1, Ἀθήναι 1910, σελ. 256-257.

5. Αὐγ. Νικολάου, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 257.

6. Αὐτόθι.

7. Περισσότερα σχετικῶς ἰδὲ ἐν Σάββα Ἀγουρίδου, Χρόνος καὶ αἰωνιότης ἐν τῇ θεολογικῇ διδασκαλίᾳ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἐν Θεσσαλονίκῃ 1959, σελ. 37 ἐξ. Ἐδγαγγ. Θεοδώρου, Ἡ μορφωτικὴ ἀξία τοῦ ἰσχύοντος Τριφύλου, σελ. 82 ἐξ.

8. Μ. Βασίλειος, Ὁμιλία β' εἰς Ἐξαήμερον, Migne Ἐ. Π., τόμ. 29, σελ. 52.

β') 'Ο ἥλιος, κατὰ τὴν βιβλικὴν διήγησιν, ἐνεφανίσθη τὴν τετάρτην ἡμέραν. Ἐπομένως ἡ λέξις «ἡμέρα» εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν τριῶν πρώτων ἡμερῶν δὲν ἐσήμαινε τὰς συνήθεις 24ώρους ἡλιακὰς ἡμέρας. «Ἄλλ' ἐὰν εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ νοήσωμεν οὕτω τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποφύγωμεν τὸ συμπέρασμα, ὅτι τοιαῦται πρέπει νὰ εἶναι καὶ αἱ λοιπαὶ τρεῖς»⁹.

γ') 'Ο Μωϋσῆς, ἀφοῦ ἀναφέρει τὸ δημιουργικὸν ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐκάστης ἐκ τῶν ἑξ ἡμερῶν, ἐπαναλαμβάνει δι' αὐτὴν: «Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωΐ, ἡμέρα μία» («δευτέρα», «τρίτη» κ.λ.π.), ἐνῶ δὲν λέγει τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν. Πῶς ἐξηγεῖται αὐτό; Ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι «ἡ ἡμέρα αὕτη δὲν ἔλαβε τέλος, ἔμεινεν ἀνοικτὴ, ἐξακολουθεῖ καὶ προσδεύει καὶ εἰσέτι διαλάμπει ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν». "Ὡστε ἡ ἑβδόμη ἡμέρα δὲν ἔληξεν ἀκόμη. Αὕτη εἶναι ἡ παροῦσα περίοδος τοῦ κόσμου, τὴν ὁποίαν διανύομεν. Ἀφοῦ ὅμως ἡ ἑβδόμη ἡμέρα περιλαμβάνει πλῆθος χιλιετιῶν, εἶναι λογικὸν νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι καὶ αἱ προηγούμεναι ἑξ ἡμέραι ἦσαν μακρὰ χρονικὰ διαστήματα¹⁰.

Πρὸς τὰ σημερινὰ ὅμως ἐπιστημονικὰ δεδομένα δὲν συμβιβάζονται μόνον τὰ περὶ τῶν ἡμερῶν ὑπὸ τῆς Μωσαϊκῆς Ἑξαήμερου λεγόμενα, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ,τι αὕτη ἀναφέρει περὶ τῆς γενέσεως τῶν ὄντων. Ὡς λέγει ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Τυβίγγης Καθηγητῆς τῆς Παλαιοντολογίας Χουένε (Huene), «ἡ γεωλογικὴ ἐξέλιξις εἶναι ὅ,τι ἀναφέρεται ἐν συντομίᾳ εἰς τὴν Βίβλον (Γεν. α')»¹¹. Ὡς δὲ ἐκτενῶς ἀποδεικνύει ὁ καὶ εἰς προηγούμενα μαθήματα μνημονευθεὶς Morisson, «τὸ πρῶτον κεφάλαιον τῆς Γενέσεως περιέχει τὴν πραγματικὴν ἱστορίαν τῆς δημιουργίας καὶ ἡ οὐσία του δὲν μετεβλήθη μὲ τὰς γνώσεις, ποὺ ἀπεκτήθησαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγράφη... Ἡμπορεῖ ἡ ἐπιστήμη νὰ προσάψῃ κανένα ψεγάδι εἰς τὴν σύντομον αὐτὴν ἱστορίαν τῆς δημιουργίας; Ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου τυπωμένη εἰς ὀλίγας γραμμὰς»¹².

Ἐὰν ἴδωμεν κατὰ σειράν τὰς κυριωτέρας φράσεις τῆς Ἑξαήμερου, θὰ διαπιστώσωμεν, πῶς αὕτη ἐναρμονίζεται μὲ τὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα. Ἡ φράσις «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος» ἐννοεῖ τὴν ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργίαν τῶν οὐρανίων κόσμων καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν

9. Αὐγ. Νικολάου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 259.

10. Θεὸς καὶ Κόσμος, ἐκδ. «Ζωῆς» σελ. 87.

11. Ἡ αἰωνία ἀλήθεια, ἐκδ. Ἐπ. Διακονίας, 1960, σελ. 122.

12. Ἡ ἐπιστήμη ὁμιλεῖ, σελ. 209.

δημιουργίαν τῆς γῆς, ἥτις κατ' ἀρχάς ἦτο ἀδιαμόρφωτος ἕνεκα τῆς ἐξαερώσεως τῶν ἐν πυρακτώσει διατελούντων στοιχείων τῆς. Ἡ φράσις «Καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου» ὑπαινίσσεται τὸ ὅτι, λόγῳ τῶν πυκνῶν νεφῶν ἐκ τῆς ἐξαερώσεως τῶν πεπυρακτωμένων στοιχείων τῆς γῆς, αὕτη δὲν ἠδύνατο νὰ δεχθῆ φῶς, τὸ ὁποῖον ἦτο ἀδύνατον νὰ διέλθῃ διὰ τῶν νεφῶν τούτων. Ἡ φράσις «Γενηθήτω φῶς· καὶ ἐγένετο φῶς» ἐννοεῖ εἴτε τὸ ἠλιακὸν φῶς, αὐτὸ καθ' ἑαυτό, ἀνεξαρτήτως τῆς γῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἥλιος ἐφάνη τὴν τετάρτην ἡμέραν, δηλαδὴ μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν πυκνῶν νεφῶν, τὰ ὁποῖα ἐδημιουργοῦντο ἐκ τῆς ἐξαερώσεως τῶν ἐν πυρακτώσει στοιχείων τῆς, εἴτε τὸ ἄνευ ἡλίου φῶς, ὅπερ ἔχουν πολλὰ νεφελώματα, εἴτε φῶς ἀνάλογον πρὸς τὸ βόρειον καὶ νότιον σέλας, τοῦ ὁποίου ἡ ὑπαρξίς ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν διάσπασιν ἀτόμων καὶ μορίων ἀζώτου καὶ ὀξυγόνου, ἡ ὁποία γίνεται εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀοράτου ἠλιακῆς ἀκτινοβολίας. Ἡ φράσις «Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸ στερέωμα, καὶ διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος καὶ ἀνά μέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος» ἐννοεῖ τὴν κάλυψιν τῆς γῆς μὲ τὰ ὕδατα τῶν ἐκ τῆς ψύξεως τῶν ὕδρατμῶν προκαλουμένων βροχῶν καὶ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἀτμοσφαιρας, τῆς χωριζούσης τὰ ὕδατα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἀπὸ τὰ ὕδατα τῶν νεφῶν. Οἱ λόγοι «συνήχθη τὸ ὕδωρ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν καὶ ὤφθη ἡ ξηρὰ» ἐννοοῦν τὴν εἰς ὠρισμένα σημεῖα ἐξαρσιν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, τοῦθ' ὅπερ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐμφάνισιν τῆς ξηρᾶς καὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν ὠκεανῶν. Ἡ ἐμφάνισις μετὰ ταῦτα τῶν φυτῶν πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἡλίου οὐδόλως εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὰ ἐπιστημονικὰ δεδομένα, δοθέντος ὅτι ὑπάρχει βλάστησις καὶ ἄνευ ἡλίου. Ἄλλως τε οἱ κορμοὶ τῶν δένδρων τῆς λιθανθρακοφόρου περιόδου, ἥτις ἀκολουθεῖ τὸν διαχωρισμὸν θαλάσσης καὶ ξηρᾶς, δὲν ἔχουν ἐτησίους δακτυλίους, οἱ ὁποῖοι σχηματίζονται μόνον ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν ἠλιακῶν ἀκτίνων. «Ἐκτὸς τούτου καὶ οἱ γεωπόνου σήμερον μὲ τὰς παρατηρήσεις των ἀποδεικνύουν, ὅτι καὶ τὰ καλούμενα σκιοφυλλὰ φυτὰ ἀναπτύσσονται χωρὶς ἄμεσον πρόσπτωσιν ἠλιακοῦ φωτός, ἀπλῶς καὶ μόνον μὲ τὸ διάχυτον φῶς. Αὐτὸ δὲν μαρτυροῦν τὰ φυτὰ τῶν δωματίων; Μήπως καὶ εἰς τὰ παρθένα δάση τῆς Ἀφρικῆς δὲν ἀναπτύσσονται δένδρα,

τῶν ὁποίων αἱ κορυφαὶ ἔπειτα ἀπὸ μακρὰ ἔτη βλέπουν τὸν ἥλιον»¹³; Ἐπειτα ἡ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἐμφάνισις τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστέρων ἐξηγεῖται ἐκ τῆς διαλύσεως τῶν νεφῶν, ἅτινα προηγουμένως ἀπέκρυπτον ἀπὸ τῆς γῆς τὴν ὑπαρξίν τῶν ἀστέρων.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν ζῶντων ὀργανισμῶν καὶ τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὰ προηγουμένα μαθήματα εἶπομεν τὰ δέοντα περὶ τῶν σχέσεων τῆς βιβλικῆς διηγήσεως καὶ τῆς ἐπιστήμης. Παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μωϋσέως οὐδεμία βιολογικὴ ἢ ζωοφυτολογικὴ ἐπιστήμη εἶχεν ἀναπτυχθῆ, ἡ Μωσαϊκὴ διήγησις «εἰς γλῶσσαν ἀπλῆν μὲν, ἀλλὰ πολὺ παραστατικὴν, ἐκθέτει μὲ ἐπιγραμματικὴν συντομίαν καὶ ζηλευτὴν σαφήνειαν τὰ τῆς ἐμφανίσεως τῶν διαφόρων μορφῶν τοῦ φυτικοῦ καὶ ζωικοῦ βασιλείου»¹⁴. Τόσον ἐπιστημονικῶς ἀκριβῆς παρουσιάζεται ἡ βιβλικὴ ἀφήγησις, ὥστε αὐτὸς ὁ ἄθεος καὶ ὑλιστὴς Χαϊκελ (Haeckel), παρὰ τὴν μεγάλην ἐχθρότητά του πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἀναγκάζεται νὰ ἐπαινήσῃ «τὴν ἀπλῆν καὶ φυσικὴν διάταξιν τῶν ιδεῶν, πού ἐκτίθενται ἐκεῖ καὶ πού ἀντιτίθενται ὀξέως πρὸς τὴν σύγχυσιν τῶν μυθολογικῶν κοσμογονιῶν τοῦ πλείστου τῶν ἀρχαίων λαῶν». Καὶ προσθέτει, ὅτι εἰς τὴν Μωσαϊκὴν κοσμογονίαν «ἀνακαλύπτομεν τὴν ὠραίαν ιδέαν τῆς προοδευτικῆς ἐξελίξεως, τῆς βαθμιαίας διαφοροποιήσεως τῆς ἀπλῆς ἀρχικῶς ὕλης. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ ἀποτίσωμεν δίκαιον καὶ εὐλικρινῆ φόρον θαυμασμοῦ πρὸς τὴν μεγαλειώδη ιδέαν τὴν περικλειομένην εἰς τὴν κοσμογονίαν τοῦ Ἰουδαίου νομοθέτου»¹⁵.

Ἡ ἐξήγησις τῆς θαυμαστῆς αὐτῆς σχέσεως τῆς Μωσαϊκῆς Ἐξαήμερου καὶ τῶν Ἐπιστημῶν εὐρίσκεται εἰς τὸ ὅτι «ὁ Μωϋσῆς», ὡς διεκήρυξεν ὁ μέγας φυσιοδίφης Λινναῖος, «δὲν ἔγραψεν, οὔτε ἠδύνατο νὰ γράψῃ, εἰμὴ ὑπ' αὐτὴν τὴν ὑπαγόρευσιν τοῦ Δημιουργοῦ τῆς φύσεως»¹⁶. Καὶ ὁ μέγας φυσικὸς Ampère τονίζει: «Ὁ Μωϋσῆς ἢ εἶχε τοσοῦτον βαθεῖαν πολυμάθειαν περὶ τὰς ἐπιστήμας, ὅση εἶναι ἡ τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος, ἢ ἦτο θεόπνευστος»¹⁷.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἵφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

13. Θεὸς καὶ Κόσμος, σελ. 90-91.

14. Ἰω. Οἰκονομίδου, Ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως σήμερον, περ. «Ἀκτῖνες», ἔτος 1949, σελ. 66.

15. Ἰω. Οἰκονομίδου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 67.

16. Αὐγ. Νικολάου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 295.

17. Αὐτόθι.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»

ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

“Ολοι οί άνθρωποι δέν εἶναι εὐσυγκίνητοι
καί ὑπάρχουνε διαφόρων εἰδῶν δάκρυα.

“Ολα μας τὰ δάκρυα, δέν εἶναι βέβαια δάκρυα λύπης. “Όταν π.χ. πρωτοεἶδεν ὁ Ἰακώβ τήν Ραχήλ, ἔτρεξεν ἀμέσως καί τήν ἐφίλησε «κι’ ἀφοῦ τῆς μίλησε, μέ τή φωνή του, ἔκλαψε» (Γεν. κθ’, 11).

Τί λογῆς ἦτανε τὰ δάκρυα αὐτά; Ἦτανε, χωρίς ἄλλο, δάκρυα χαρᾶς καί ἀγάπης. Ἄλλοι λοιπόν κλαῖνε ἀπό θλίψη· ἄλλοι ἀπό φόβο· ἄλλοι ἀπό κάποιο παράδοξο περιστατικό πού τοὺς ἔλαχε· ἄλλοι ἀπό τὸ μεθύσι τοὺς· κι’ ἄλλοι ἀπό τὸ θυμό τους. Καί ὑπάρχουνε ἀκόμη καί κάποια δάκρυα, πού τὰ λένε κ ρ ο κ ο δ ε ἰ λ ι α· ἓνα εἶδος δηλαδή ἀπό θρήνους κι’ ἀπό δάκρυα, πού τὰ χύνει ἢ καμώνεται πῶς τὰ χύνει τὸ θηρίο, κάθε φορά πού ἀποτυχαίνει στό κυνήγι του καί δέν κατάρθωσε νὰ καταβροχθίσῃ ἄνθρωπο!

Πάντα ὅμως καί σ’ ὅλα τὰ τέτοια λογῆς δάκρυα, προηγεῖται μιὰ ἐσωτερικὴ ταραχὴ καί μιὰ συγκίνησις, πού τῇ διεγείρει μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου κάποιο πάθος. Κι’ αὐτὸ ἐρεθίζει, κατὰ κάποιο τρόπο, τοὺς δακρυδόχους ἀδένες καί τὰ ἀγγεῖα, πού παράγουνε τὸ ὑγρὸ αὐτὸ πού τὸ λέμε δ ά κ ρ υ. Ἐκτὸς βέβαια, ἀν ὀνοματίζουμε δάκρυ τὸ κάθε ὑγρὸ πού τρέχει ἀπὸ τὰ μάτια μας· εἴτε γιατί ἐπάθαμε κάποια σωματική μας βλάβη κι’ ἐπονέσαμε· εἴτε γιατί μᾶς ἔπιασε κάποια φαγούρα ἢ κάποιο δυνατὸ ἐρέθισμα· εἴτε ἀπὸ τὸν καπνὸ, εἴτε ἀπὸ τὸν ἀγέρα, εἴτε ἀπὸ φτέρνισμα, εἴτε ἀπὸ κάποιαν ἐξάτμιση, εἴτε καί ἀπὸ σκόνῃ ἢ σκουπιδάκια, πού εἰσχωροῦνε στοὺς μυκτῆρες μας κι’

ἐρεθίζουνε καὶ τὰ μάτια μας, καὶ τὰ κάνουνε νὰ κλαῖνε.

Ἄς σημειώσωμεν δὲ κι' αὐτό· πῶς δὲν εἶναι δηλαδὴ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εὐαίσθητοι κι' εὐκολοὶ στὰ κλάματα. Ὁ Ἰακώβ π.χ. μόλις ἀντίκρουσε τὴν ἐξαδέλφη του τὴν Ραχήλ «ἔτρεξε, καὶ τὴν ἐφίλησε, καὶ τῆς μίλησε μὲ τὴ φωνή του, κι' ἔκλαψε (Γεν. κθ', 11).

Ὁ Θεῖος του ὅμως ὁ Λάβαν, ὅταν ἄκουσε κατόπιν τ' ὄνομα τοῦ ἀνεψιοῦ του Ἰακώβ, «ἔτρεξε νὰ τὸν προαπαντήσῃ, καὶ τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν φίλησε» (Γεν. κθ', 13).

Δὲν ἔκλαψε λοιπὸν κι' ὁ Λάβαν, ὅταν ἀντίκρουσε τὸν Ἰακώβ· ὅπως ἔκλαψεν ἐκεῖνος, ὅταν εἶδε τὴν Ραχήλ. Κι' ἐρωτᾷ κανεῖς· σὲ τί ἄραγες πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ἢ διαφορὰ αὐτῆ; στὴ διαφορὰ ἄραγε τοῦ χαρακτήρα καὶ τῆς ψυχικῆς διάθεσης; ἢ μήπως στὴν ἐντελῶς διαφορὴν ἰδιοσυγκρασία τους καὶ τὴ σωματικὴ τους σύσταση;

«Ἀξίος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ».

«Ἐπειδὴ εἶσαι ἀδελφός μου, δὲν σημαίνει πῶς γι' αὐτὸ θὰ μοῦ δουλέψῃς δωρεάν· πές μου λοιπὸν τί ζητᾷς καὶ πόσο θέλεις νὰ πληρωθῆς» (Γεν. κθ', 15).

Τί λέει; Δὲν τὸ δέχομαι, ἐπειδὴ εἶσαι ἀδελφός μου, τῆς ἀδελφῆς μου δηλαδὴ παιδί καὶ ἀνεψιός μου, νὰ μοῦ ἐργασθῆς γι' αὐτὸ δωρεάν, καὶ νὰ μὴν πάρῃς κανένα μισθὸ γιὰ τὸν κόπο σου.

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ αὐτό; Ἄν τυχὸν ἦσουνα ξένος καὶ δὲν εἶχαμε καμμιά συγγένεια, θὰ μὲ δούλευες δωρεάν καὶ χωρὶς ἀμοιβῆς; Ὁχι βέβαια! Ὁλοφάνερο εἶναι τὸ ἄτοπο τοῦ πράγματος αὐτοῦ. Οὔτε κι' ἐζητοῦσε τέτοιο πρᾶγμα ὁ Λάβαν· ἀλλὰ τὸ ἀντίθετο.

Εἶσαι ἀδελφός μου, τῆς ἀδελφῆς μου παιδί, κι' ἀπὸ τὸ αἷμά μου· ἐῤχομε τὴν ἴδια σάρκα καὶ τὰ ἴδια ὀστά· μὴ νομίσης ὅμως, πῶς ἔβαλα στὸ νοῦ μου νὰ σ' ἀγγα-

ρέψω, για να μου δουλεύης, δωρεάν και χωρίς καμιάν έλπίδα ανταπόδοσης· όχι. Έγώ θέλω, όπως εγώ ώφελοῦμαι από τον κόπο σου, έτσι κι' εσύ να κερδίζης από τή δουλειά που κάνεις. Κι' αυτό είναι και τὸ σωστό. Λέγε λοιπόν τί απαιτεῖς· («πές μου ποιά εἶναι ἡ ἀμοιβή σου») (Γεν. κθ' 15).

Μερικοί, που εἶναι ὅπως διόλου ἀδιάκριτοι, στοχάζονται πὼς ἔχουνε ὑποχρέωση οἱ συγγενεῖς του, που δὲν εἶναι καλὴ ἢ κατάστασή τους και που εἶναι φτωχότεροι, να τοὺς δουλεύουνε δωρεάν. Και τὸ δικαιο-λογοῦνε αὐτό, με τή συγγένεια που ἔχουνε· ἐνῶ θά-πρεπε, για τή συγγένειά τους ἀκριβῶς αὐτή, να τοὺς περιποιῶνται και να τοὺς βοηθοῦνε πολὺ περισσό-τερο. Ναι, εἶμαι συγγενής σου· μα' γι' αὐτὸ πρέπει και να σε δουλεύω δωρεάν; Για ποιὸ λόγο, σε παρα-καλῶ;

Ὅχι, δὲν εἶναι ἔτσι! Ἀλλὰ ἐπειδὴ εἶμαι συγγε-νής σου, κι' ἀπὸ τή φτώχεια μου ἀναγκάζομαι να γίνω ὑπηρετῆς σου, γι' αὐτὸ ἀκριβῶς πρέπει να τιμήσης, κι' εσύ τή δουλειά που σοῦ κάνω, με πλουσιώτερη ἀνταπόδοση, παρά ἂν ἦμουνα ξένος.

Και τὸ σωστό εἶναι να περιμένω ἀπὸ σενα να μου δώσης διπλὴν ἀμοιβή. Μιά, για τήν τίμια και φροντι-σμένη δουλειά που σοῦ κάνω· και τήν ἄλλη, για τή συγ-γένειά μας· τήν μία, σὰν ἐργάτης σου· και τήν ἄλλη, σὰν συγγενής σου.

**Ἡ ἐλπίδα τῆς ἀπόλαυσης τοῦ μισθοῦ
μικραίνει τὸ βάρος τοῦ κόπου.**

Τὰ ἑφτά ὀλόκληρα χρόνια, που σ' αὐτὰ ὑπηρετή-σεν ὁ Ἰακώβ τὸ θεῖό του και πεθερό του μαζί Λάβαν, για να πάρη, σὰν ἀνταμοιβή του, γυναῖκά του τήν Ραχὴλ που τόσο τήν ἀγαποῦσε, τοῦ φανήκανε, ὅπως διαβάζομε, σὰν λίγες ἡμέρες· «Κι' ἐδούλεψεν ὁ Ἰα-κώβ για τή Ραχὴλ ἑφτά χρόνια· και τοῦ φανήκανε στὰ μάτια του σὰν λίγες μόνο ἡμέρες» (Γεν. κθ', 20).

Γιατί; Ἡ ἅγια Γραφή ἀποδίδει τὴν αἰτία «ὅτι τὴν ἀγαποῦσε» κι' αὐτὸ ἐξηγεῖ, τὸν ἔκαμε νὰ τοῦ φανῆ λίγος ὁ πολὺχρονος αὐτὸς καιρὸς. Πῶς ὅμως ἡ ἀγάπη αὐτὴ πρὸς τὴν Ραχήλ, ἀντὶ νὰ συντελέσῃ στὸν Ἰακώβ νὰ τοῦ φαίνωνται οἱ ἡμέρες σὰν χρόνια, ἔκαμε τὸ ἀντίθετο; Δὲν ἔπρεπε, τὸ ἐναντίον, νὰ τοῦ φανοῦνε τὰ ἑπτὰ χρόνια, σὰν ἑπτὰ αἰῶνες;

Γι' αὐτὸ ἐγὼ νομίζω, ὅτι στὴν περίστασιν αὐτὴν οἱ λίγες ἡμέρες δὲν παρασταίνουν σὰν λίγο τὸν καιρὸ πού πέρασε, ἀλλὰ σημαίνουν κι' ἐννοοῦν τὴν αἴσθησιν τοῦ κόπου πού εἶχεν ὁ Ἰακώβ.

Ἄν αὐτὸς συλλογιζότανε τὸν καιρὸ πού μεσολαβοῦσε, ὡσότου ν᾿ἀλλθῆ ἡ γλυκεῖα ἡμέρα ν' ἀπολαύσῃ τὸ λαχταρισμένο του πρόσωπο, ὁ καιρὸς θὰ τοῦ φαινότανε ἀτελείωτος καὶ ἀπέραντος. Ἐπειδὴ ὅμως ἐσκεπτότανε ποιὰ ἀνταμοιβὴ τὸν περιμένει, σ' αὐτὴ μονάχα ἐστύλωνε τὸ νοῦ του.

Γι' αὐτό, κι' ὅταν ἔβοσκε, κι' ὅταν ἀγωνιζότανε καὶ δούλευε σκληρά, κι' ὅταν τὸν ἐξεμάτιζεν ὁ Ἥλιος, κι' ὅταν τὸν ἔδερναν τὰ ξεροβόρια καὶ τὰ πάγη τῆς νύκτας, ὅλα τὰ αἰσθανότανε ἐλαφρὰ κι' ὅλα μέτρια· γιατί ἀνάλαφρος γίνεται κι' ὁ βαρύτετος ἀκόμη κόπος, ὅταν κυρίαρχος κι' ἀφέντης μέσα μας εἶναι ὁ πόθος τοῦ πράγματος πού λαχταροῦμε. «Γιατί, ὅταν κανεὶς πληγωθῆ ἀπὸ τὸν πόθο τῆς ἀγάπης — λέει ὁ θεῖος Χρυσόστομος — δὲν βλέπει μπροστά του καμιὰ δυσκολία. Ἀλλὰ κάθε κίνδυνος καὶ κάθε ταλαιπωρία, τὴν βαστάζει ἀνάλαφρα, κι' ἄς εἶναι ὅσον θέλει μεγάλες, γιατί σ' ἓνα καὶ μόνον ἀποβλέπει· πῶς θὰ ἱκανοποιήσῃ καὶ πῶς θὰ πραγματοποιήσῃ τὸν πόθο του. Κι' ὁ Ἄνω νυμος ὑπομνηματιστὴς του προσθέτει· «ἔτσι δὲν κουράζεται κι' αὐτὸς πού ποθεῖ τὸν Θεόν».

Κι' αὐτὸ μὲ κάνει νὰ καταλαβαίνω, κατὰ κάποιον τρόπο, κι' αὐτὸ πού ἀναφέρεται στὰ Εὐαγγέλια γιὰ τὴν συντέλεια τοῦ κόσμου πῶς «οἱ ἡμέρες ἐκεῖνες θὰ

Ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἐπισκέψεως

ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΜΟΣΧΑΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ Ἡ ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΙΟΥ ΚΑΙ Ἡ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝΘΡΟΝΙΣΙΝ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΩΝ

Ἐνα ἐπίκαιρο χρονικὸν

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ δεχθῆ, πιθανῶς σὲ λίγες μέρες, τὸν Πατριάρχη τῶν Ῥώσων Ἀλέξιον. Καὶ ἀσφαλῶς θὰ τὸν δεχθῆ μὲ πολλή συγκίνησι καὶ μὲ τὶς τιμὰς ποῦ ἐνδείκνυνται. Μὲ τὰ αὐτὰ αἰσθήματα θὰ δεχθῆ τὸν Ῥώσον πρωθιεράρχη καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαός. Δὲν ἔλησμόνησε ποτὲ ὁ ὀρθόδοξος ἑλληνισμὸς ποιά ὑπῆρξεν ἢ προσφορὰ τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἀλυτρώτου γένους πρὸς περιφρούρησι τῆς θρησκείας καὶ τῶν παραδόσεών του. Ἄν δὲ ἡ προσφορὰ αὐτῆ ἀποτελῆ ἕνα παρελθόν, δὲν λησμονεῖται ἐν τούτοις καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς παραμένει εἰς τὸν ὀρθόδοξον κόσμον ζωηρῆ πάντοτε. Εἰς τὸ πλαίσιο τῆς πανορθόδοξου Ἐκκλησίας μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἡ Ἐκκλησία τῆς Μόσχας ὑπῆρξε πάντοτε ἡ κορυφαία μεταξύ τῶν σλαυϊκῶν χριστιανικῶν ὀρθόδοξων λαῶν. Ἡ εὐλάβειά τῆς πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς μητέρα Ἐκκλησία, χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν παλαιότερων χρόνων τῆς Τσαρικῆς ἐποχῆς, ἀνάλογος δὲ ὑπῆρξε πάντοτε καὶ ἡ στάσις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Φαναρίου ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μόσχας. Δι' αὐτό, καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης δὲν ἐδίστασε

φανοῦνε σύντομες στοὺς ἐκλεκτοὺς» (Ματθ. κδ', 22. Μάρκ. ιγ', 20).

Τὰ φοβερὰ καὶ τρομερὰ ἐκεῖνα κακὰ ποῦ θὰ καταθλίψουνε τότε τοὺς ταλαίπωρους ἀνθρώπους οἱ ἐκλεκτοί, ἤγουν οἱ δίκαιοι καὶ οἱ θεοφιλεῖς, θὰ τὰ αἰσθάνωνται σὰν ἀλαφρὰ καὶ σὰν μηδαμινὰ· γιὰ τὴν θάχουνε τὸ νοῦ τους στὴ μακάρια ζωὴ καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ποῦ θ' ἀκολουθήσῃ. Καὶ θάχουνε τὴν ἴδια γνώμη, μὲ τὸ θεῖον Ἀπόστολο, πὼς τὰ βάσανα τοῦ κόσμου μας αὐτοῦ δὲν μποροῦνε ν' ἀντιζυγισθοῦνε μὲ τὴ δόξα ποῦ θὰ μᾶς ἀποκαλυφθῆ κοντὰ στὸ Χριστό.

Μτφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

νά ἀντιπροσωπευθῆ ὅταν προσεκλήθῃ εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν ἐνθρόνισι τοῦ σημερινοῦ Πατριάρχου τῶν ρώσων Ἀλεξίου. Ἡ ἐπίσκεψίς του εἰς τὴν ἑλληνικὴν πρωτεύουσαν παρέχει τὴν εὐκαιρίαν νά ἀνιστορηθῆ εἰς χρονικὸ ἢ ἐκλογὴ καὶ ἡ ἐνθρόνισις εἰς τὸν θρόνον τῆς Μόσχας τοῦ σλαοῦ πρωθιεράρχου. Ὑπῆρξε μία περίοδος σκληρὰ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς μεγάλης αὐτῆς χώρας μετὰ τὸν διωγμὸν τῆς θρησκείας ἀπὸ μέρους τοῦ καθεστώτος τοῦ Στάλιν. Τὸ αἶσθημα ὅμως τὸ θρησκευτικὸ δὲν ἔπαυσε νά ὑπάρχῃ καὶ νά ἐκδηλοῦται καθ' οἰονδήποτε τρόπο ἀπὸ μέρους τοῦ εὐσεβοῦς ρωσικοῦ λαοῦ. Ὁ προκάτοχος τοῦ σημερινοῦ Πατριάρχου, ὁ γηραιὸς Σέργιος, εἶχεν ἀντιμετωπίσει συνθήκας διὰ τὴν Ἐκκλησίαν σκληρὰς, κατῶρθωσεν ὅμως μετὰ τὴν δεξιότητά του καὶ μετὰ τὴν προσφορὰν εἰς χρῆμα τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ τελευταίου πολέμου, νά κάμψῃ τὴν ἀδιαλλαξίαν καὶ σκληρότητα τοῦ σοβιετικοῦ κράτους ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ γηραιὸς Πατριάρχης Σέργιος διῆλθε τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς του εὐτυχῆς ὑπὸ ἀτμόσφαιραν φιλικοῦ σεβασμοῦ ἀπὸ μέρους τοῦ κράτους καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ ἀρχηγοῦ του τοῦ Στάλιν προσωπικῶς.

*

Ὁ θάνατος τοῦ Σεργίου σὲ ἡλικία ὀγδόντα πέντε χρόνων καὶ ἡ ἐκλογὴ νέου Πατριάρχου τὸ 1945 ἐδημιούργησαν μιὰν νέαν κατάστασι. Τὸ κράτος ἐνδιαφέρθηκε διὰ τὸν ἐπισημότερον καὶ καλλίτερον τρόπο τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου Πατριάρχου καὶ στὸ πρόσωπον τοῦ μητροπολίτου Πετροπόλεως καὶ Νοβγκορόντ ἐστρεψε τὴν προσοχὴν του, ὡς πρὸς τὸ καταλληλότερον διὰ τὸν θρόνον τοῦ Πατριαρχείου τῆς Μόσχας. Διεξήχθησαν συνεννοήσεις κράτους καὶ Ἐκκλησίας καὶ ἀπεφασίσθη νά προσκληθοῦν διὰ τὴν ἐκλογὴν οἱ ἀρχηγοὶ ὄλων τῶν ὀρθοδόξων κρατῶν. Τὴν 19 Ἰανουαρίου ὁ τότε Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Βενιαμὶν ἐλάμβανε τηλεγραφικῶς πρόσκλησιν νά μεταβῆ εἰς τὴν ρωσικὴν πρωτεύουσαν. Καὶ ἀσχέτως πρὸς τοὺς ἄλλους πολιτικούς λόγους δὲν θὰ ἐδίσταζε ὁ Πατριάρχης νά ἐπιχειρήσῃ τὸ εἰς Μόσχαν ταξίδιον, ἂν ἐπέτρεπε τὴν ἀπομάκρυνσίν του ἀπὸ τὴν ἔδραν του ἢ ὑγείαν του. Ἐσπευσεν ὅμως νά τηλεγραφῆσῃ πρὸς τὸν μητροπολίτην Θυατείρων, τὸν ἀείμνηστον Γερμανόν, νά ἀναχωρήσῃ ἀμέσως ἐκ Λονδίνου καὶ νά μεταβῆ ὡς ἐκπρόσωπός του εἰς τὴν Μόσχαν, διὰ νά παραστή στὴν ἐκλογὴ τοῦ νέου Πατριάρχου καὶ τὴν ἐνθρόνισίν του. Ὁ Θυατείρων συνεμορφώθη ἀμέσως εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Πατριάρχου Βενιαμὶν καὶ τὴν 24ην Ἰανουαρίου ἡμέραν Τετάρτην ἀνεχώρησεν ἄνευ ἄλλης συνοδείας, ἐπιβαίνων ἀγγλικοῦ στρατιωτικοῦ ἀεροπλάνου, τὸ ὅποιον ἀφ' οὗ ἔκαμε τὴν διαδρομὴν Αἰγύπτου καὶ Βορείου Ἀφρικῆς ἔφθασεν εἰς Τεχεράνην ὅπου καὶ

διευκτέρευσε, τὴν δὲ ἐπομένην ρωσικὸν ἀεροπλάνον παρέλαβε τὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸν Μητροπολίτην Σεβαστείας Ἀθηναγόραν, ἀντιπροσωπεύοντα τὸν ἀσθενοῦντα Πατριάρχη Ἱεροσολύμων Τιμόθεον μὲ κατεύθυνσιν τὴν Μόσχαν. Ἡ ὑποδοχὴ ἐστὶν Μόσχα ὑπῆρξε θερμοτάτη. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων ἐφθασαν τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς. Τὴν προηγούμενη ἡμέρα εἶχε φθάσει ἐστὶν Μόσχα, κατόπιν περιπετειώδους σιδηροδρομικοῦ ταξιδίου, ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρος, δι' ἄλλου δὲ μέσου ὁ γηραιὸς ἐπίσης ἀείμνηστος Πατριάρχης Ἀντιοχείας Ἀλέξανδρος, συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ ἀρχιερέων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ σημερινὸς Πατριάρχης Θεοδοσίος. Ἡ ὑποδοχὴ ποῦ τοὺς ἐπεφύλαξεν ὁ τοποτηρητὴς ἱεράρχης Ἀλέξιος κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν τοις ἐστὶν Πατριαρχεῖο ὑπῆρξε πλέον ἢ ἐγκάρδια. Συνωμίλησαν ἐστὶν γαλλικὴ γλῶσσα οἱ ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι καὶ συνοδευόμενοι ἀπὸ ἀνώτερους ἱερωμένων ὡς ξεναγούς οἱ Ἕλλητες ἱεράρχες ἐπεσκέφθησαν διαφόρους ρωσικοὺς ναοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ συγκέντρωσις τοῦ εὐσεβοῦς ρωσικοῦ λαοῦ καὶ ὁ σεβασμὸς τοις πρὸς τοὺς ἐπισκέπτας ἀπετέλεσε θέαμα συγκινητικώτατον. Στις 26 Ἰανουαρίου ἔγινε ἡ ἐκλογὴ τοῦ νέου Πατριάρχου. Προηγῆθη ἐκλογικὴ Συνέλευσις, ἐστὶν ὁποίαν μετέσχον κληρικοί, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ σαράντα πέντε ἀρχιερεῖς. Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἄλλων ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν παρηκολούθησαν τὴν Συνέλευσιν, ἐστὶν ὁποία ὠμίλησε ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς κυβερνήσεως κ. Καρούτωφ. Ἐψηφίσθη κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτὴν ὁ νέος Ὄργανισμὸς τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ρωσίας, ἐπὶ τοῦ βάσει τοῦ ὁποίου τὴν ἐπομένην ἐξελέγη Πατριάρχου ὁ Μητροπολίτης Πετροπόλεως καὶ Νοβγορόντ Ἀλέξιος. Ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Μόσχας ἐδονήθη ἀπὸ χαρμόσυνες καμπανοκρουσίαις μόλις ἀνηγγέλθη ἡ ἐκλογὴ. Καὶ ἐπανελήθησαν οἱ καμπανοκρουσίαι τὴν ἐπομένην, ὅποτε ἐτελέσθη ἡ ἐνθρόνισις τοῦ νέου Πατριάρχου. Ἐπηκολούθησε πανηγυρικὴ λειτουργία, εἰς τὴν ὁποίαν μετέσχον ἑκατὸν ἀρχιερεῖς. Προεξῆρχε τῆς λειτουργίας φέρων τὴν ἀδαμαντοποικίλτον κάραν του ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ ἀκολουθοῦσαν κατὰ σειράν οἱ Πατριάρχαι Ἀντιοχείας καὶ Μόσχας, ὁ Καθολικὸς τῆς Γεωργίας, ἀντιπρόσωποι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ κατὰ σειράν κατόπιν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν μὲ τελευταῖον τὸν βούλγαρον ἐκπρόσωπον. Ἐκατὸν πενήντα πρόσωπα ἀπετέλεσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν χορωδίαν, ἡ ὁποία ἐκτὸς ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν τροπαρίων ἔψαλλε καὶ τὸ πολυχρόνιον τοῦ νέου Πατριάρχου. Καὶ ἡ ὅλη τελετὴ ἔληξε μὲ γεῦμα εἰς τὸ Ὅτελ Μητροπόλ», κατὰ τὸ ὁποῖον ὠμίλησαν ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας γαλλιστί, ὁ Θυατεῖρων ἀγγλιστί καὶ ὁ Μόσχας ρω-

σιστί. Ἡ ἀναχώρησις τῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἀπετέλεσε νέαν εὐκαιρίαν ἐκδηλώσεων συμπαθείας ἀπὸ μέρους τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νέου Πατριάρχῃ Ἀλεξίου, ὁ ὁποῖος ἡλικίας ἐξήντα πέντε ἐτῶν τότε πρὸ δεκαπέντε χρόνων, εἶναι ἀπόφοιτος τῆς νομικῆς Σχολῆς τοῦ Λενινγκράντ καὶ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας. Τὸ χρονικὸ αὐτὸ τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Πατριάρχου, ὁ ὁποῖος ἐπισκέπτεται τὴν ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ἀποκτᾷ ἀναμφιβόλως τὴν ἐπικαιρότητα. Καὶ θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ ἡ ἱστορικὴ συνέπεια τῆς συναντήσεως καὶ τῶν συνομιλιῶν εἰς Μόσχαν τῶν ὀρθοδόξων ἀρχηγῶν: ἡ ἄρσις τοῦ σχίσματος.

Ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία ἀναγνωρίσασα τὴν μειονεκτικὴν θέσιν τῆς ὡς Ἐκκλησίας εἰς τὸ σύνολον τῆς Ὀρθοδοξίας, ὡς καὶ μιὰν καταφανῆ ἀποξένωσιν τῆς, ἐζήτησε τὴν ἐπάνοδόν τῆς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἄρσεως τοῦ σχίσματος.

Τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ Φαναρίου κατόπιν συμφωνίας καὶ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχείων ἐδέχθη τὴν ἐπάνοδον αὐτῆν.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Ο «ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1961

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀφιερωμένος
εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας.

Περιέχει, ἐκτὸς τῆς συνήθους ἡμερολογιακῆς ὕλης, καὶ καθημερινὰ διαφωτιστικὰ καὶ ἐποικοδομητικὰ σημεῖα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν οὐσίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐνδοξον ἱστορίαν τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὴν ἀποστολὴν Αἰτῆς διὰ τὸν ἁγιασμόν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν δημιουργίαν ἀληθοῦς πολιτισμοῦ. Συνοδεύεται ὑπὸ καλλιτεχνικοῦ χρυσοποικίλου πλαισίου, κοσμομένου διὰ βυζαντινῆς εἰκόνας τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας, Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΤΙΜΑΤΑΙ (μετὰ πλαισίου) **δρχ. 10.**

Εἰς ὀμαδικὰς παραγγελίας Ἐνοριῶν παρέχεται ἔκπτωσης 20%.

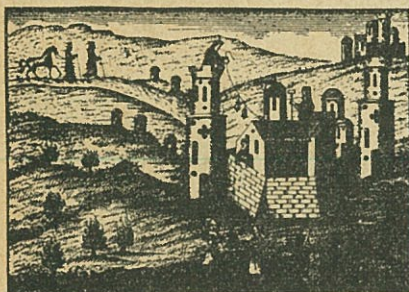
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Ἐκ τὸ βίο τῆς ἁγίας Θεοδώρας.

Κάποτε στὸ Μοναστήρι ποῦκανε τὴν ἄθλησή της — παρουσιαζόμενη σὰν ἄνδρας — ἡ ἁγία Θεοδώρα, παρουσιάσθηκεν ἔλλειψη σιταριοῦ. Κι' ὁ Ἠγούμενος, γιὰ νὰ μὴ λείψῃ τὸ ψωμί, ἐπρόσταξε τὴν ἁγία, νὰ πάρῃ τὶς καμήλες καὶ νὰ κατεβῆ στὴν πολιτεία γιὰ ν' ἀγοράσῃ.

Τῆς εἶχε δώσει δὲ τὴν ἄδειαν, ἂν τυχὸν δὲν ἐπρόφθαινε νὰ τελειώσῃ τὴ δουλειά της καὶ νὰ γυρίσῃ πίσω προτοῦ νὰ νυχτώσῃ, νὰ κονέψῃ στὸ Μοναστήρι τοῦ Ἑνατου καὶ νὰ σταυλίσῃ ἐκεῖ, γιὰ νὰ ξεκουρασθοῦνε, τὶς καμήλες μὲ τὰ φορτώματα.

Ἐπειδὴ λοιπὸν γυρίζοντας ἐβράδυνασε πλέον, κι' ἐβλεπε πὼς μὲ

τὸ ἡλιοβασίλεμα θὰ τὴν ἐπιανε μεσοστρατὶς ἢ νύχτα, ἐτράβηξε, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ πού εἶχε, στὸ Μοναστήρι τοῦ Ἑνατου, κι' ἐζήτησε τόπο γιὰ νὰ οἰκονομήσῃ τὶς καμήλες της. Κι' ὅταν τὶς ἐτακτοποίησε, ξαπλώθηκε κι' αὐτὴ κι' ἐπλάγιασε κοντὰ στὰ πόδια τους.

Στὸ Μοναστήρι ὁμως ἐκεῖνο ἔλαχε νὰ μένῃ, προσωρινὰ καὶ γιὰ λίγο καιρὸ μιὰ νέα κοπέλλα, πού ἦτανε συγγένισσα κάποιων Μοναχῶν. Κι' ὁ Σατανᾶς τὴν ἐξεπρόστησε καὶ τῆς ἔβαλε μέσα της τὸν οἴστρο τῆς λαγνείας. Κι' ἐπειδὴ ἐθάρρεψε, ὅπως καὶ τὴν ἐβλεπε, πὼς ἡ ὁσία ἦτανε ἄνδρας, ἔπεσε δίπλα της· καὶ χωρὶς νὰ ντραπῆ καὶ νὰ κοκκινίσῃ διόλου, τῆς ἐζητοῦσε νὰ πλαγιάσουνε μαζί.

Ἡ ἁγία ὁμως τὴν ἀποστράφηκε. Κι' ὅταν εἶδε αὐτὴ, πὼς δὲν τῆς δίνει καμιὰ σημασία καὶ πὼς προτιμοῦσεν ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά της τὴ συντροφιά ἀπὸ τὶς καμήλές της, ἔφυγε. Καὶ θέλοντας νὰ σβύσῃ τὸ λαύρισμα τῆς ἀκολασίας πού τὴν ἔδερνε, πῆγε καὶ πλάγιασε μ' ἕναν ἀπὸ τοὺς περαστικούς καὶ τοὺς παροδίτες πού διανυκτέρευαν στὸ Μοναστήρι.

Τὸ πρῶτ' λοιπὸν, σὰν ξημέρωσε, ἔφυγεν αὐτὸς π' ἀμάρτησε μαζί του, ἔφυγε δὲ καὶ ἡ ἁγία γιὰ τὸ Μοναστήρι της. Μὲ τὸ πέρασμα ὁμως τοῦ καιροῦ, ἡ κοιλιά τῆς κόρης ἐκείνης ὄλοένα κι' ἐφούσκωνε. Κι' ὅταν οἱ συγγενεῖς της τὴν ἐστενοχωρέσανε γιὰ νὰ τοὺς εἰπῆ τὴν

ἀλήθεια, τούς ἐφαφλάτισε πὼς τάχα αὐτὸς ποὺ τὴ διέφθειρεν ἦτανε ὁ Θεόδωρος ὁ Μοναχὸς τοῦ Ὀκτωκαιδέκατου.

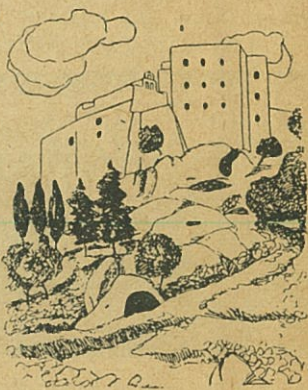
Ἐπιστέψανε λοιπὸν αὐτὰ ποὺ τοὺς εἶπε· γιατί ὁ μέγας ἐχθρὸς, ποὺ ὀλοένα μηχανεύοτανε πὼς νὰ πειράξῃ τὴν ἁγία, ἔβαλε τὴν κοπέλλα νὰ ἐπιμένῃ πὼς ἦτανε ἀλήθεια αὐτὰ ποὺ τοὺς φανέρωσε, κι' ἐκεῖνοι τὴν πιστέψανε. Σηκώθηκαν λοιπὸν καὶ πήγανε στὸ Μοναστήρι ποῦκανε ἡ ἁγία τὴν ἀσκησὴ της, καὶ μὲ φωνὲς καὶ κἀνοντας φασαρία μεγάλη, καταγγείλανε στοὺς προεστοὺς, πὼς ὁ ὑποακτικὸς τοὺς Θεόδωρος, εἶναι αὐτὸς ποὺ ἔκαμε τὴν ἀνόσια καὶ βδελυρὴν αὐτὴ πράξη.

Τὴν ἐφώνασε λοιπὸν ὁ Ἠγούμενος καὶ τὴν ἀρώτησε, ἂν πραγματικὰ ἔκανε τὴν κακοθήειαν αὐτὴ· κι' ἐκείνη τ' ἀπάντησε, πὼς δὲν ἔκανε τίποτε καὶ πὼς ἔχει τὴ συνείδησὴ της ἡσυχὴ καὶ καθαρὴ.

Ἐγυρίσανε λοιπὸν ἐκεῖνοι στὸ Μοναστήρι τους· κι' ὅταν ἐγέννησεν ἐκείνη κι' ἔφερε παιδί στὸν κόσμον, τὸ πήρανε, κι' ἐπήγανε καὶ ρίξανε στὴν αὐλὴ τοῦ Μοναστηριοῦ ποὺ ἔμενεν ἡ Ἁγία. Καὶ τί θαρρεῖτε πὼς ἐγίνηκε; Ὅλοι τοὺς πιστέψανε, πὼς ἡ Θεοδώρα ἦτανε ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ· κι' ὅλοι τὴν καταδικάζανε μέσα τους· καὶ δὲν ἀρκεσθῆκανε σ' αὐτό· παρὰ στὸ τέλος τὴ διώξανε κι' ἀπὸ τὸ Μοναστήρι!

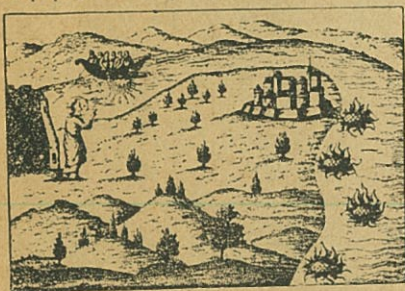
Κι' ἐκείνη δὲν ἀντιμίλησε καθόλου, παρὰ ἐπῆρε τὸ παιδί μαζί της κι' ἐστάθηκε σὰν πραγματικὴ του μητέρα. Κι' ἀναγκάστηκε, γιὰ νὰ τὸ παιδοκομᾷ καὶ γιὰ νὰ τὸ θρέφῃ, νὰ ζητᾷ ἀπὸ τοὺς βοσκούς γάλα καὶ λίγο μαλλὶ ἀπὸ τὰ πρόβατά τους, γιὰ νὰ τοῦ πλέκῃ κανένα φορεματάκι.

Ποιὰ ψυχὴ θὰ μπορούσε νὰ παραδεχθῇ μιὰ τέτοια φοβερὴν ἀδικία καὶ συκοφαντία; Ποιὸ χέρι εἶναι ἐκεῖνο, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ὑπονομέψῃ, ὅπως τὸ δικό της, καὶ νὰ κἀνῃ μιὰ τέτοια πικρὴ δουλειά. Κι' ὅμως ἐπτά ὀλόκληρα χρόνια τὴν ἐβάσταξε τὴ φοβερὴν αὐτὴ δοκιμασία. Παρ' ὅλο ποὺ σὰν γυναῖκα ἦτανε ἀδύνατη φύση. Παρηγοριότητα ὅμως· γιατί ἤξερε πὼς στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ ἦτανε ὀλόγαρη· καὶ τῶξερεν ὁ Κύριος πὼς τὴν ἔχουνε κατασυκοφαντήσει· καὶ πὼς τὴν ἐδιώξανε ἄδικα καὶ παράδικα ἀπὸ τὸ Μοναστήρι. Γι' αὐτὸ κι' ἔδειχνε στὰ μάτια ὄλων, πὼς ὅπως θεληματικὰ της ἔκανε τὴν αἰσχρὴν ἐκείνην πράξη, ἔτσι θεληματικὰ της ξεπλύνει τὴν ντροπὴν της.

Κι' όλον αὐτὸν τὸν καιρὸν, ἡ τροφή της ἦτανε τ' ἄγρια χόρτα τοῦ βουνοῦ· κι' ἐξεδιψοῦσε μὲ τὸ νερὸ πού ἐπαιρνε ἀπὸ τὴ λίμνη. Μὰ τὸ σωστότερο θάτανε νὰ εἰπῶ, πὼς ξεδιψοῦσεν ἀπὸ τὰ δάκρυα, πού ποτάμια ἐτρέχανε πάντα ἀπὸ τὰ μάτια της. Κι' ἐπάνω της ἐπραγματοποιήθηκεν αὐτὸ πού λέει ὁ Ψαλμὸς «ἀνακάτευνα τὸ πιετό μου, μὲ τὰ δάκρυά μου». Κι' ἔτσι, ἔλυωνεν ὀλοένα σὰν τὸ κερί τὸ κορμί της· καὶ τὰ νύχια της ἐμάκρυναν, ὅπως τῶν θηρίων· καὶ τὰ μαλλιά της ἐτράχυναν κι' ἐδάσπεσαν, σὰν τὰ θάμνα καὶ σὰν τ' ἄγριο-βότανα. Καὶ τὸ πρόσωπό της πού τῶκαιγε ὀλημερίς ὁ Ἥλιος, ἐψήθηκε κι' ἐμαύριζεν, ὅπως τοῦ Ἀράπη· τὰ δὲ βλέφαρά της, ἀπὸ τὶς ἀγρύπνιες κι' ἀπὸ τὰ δάκρυα, εἶχανε σκληρῦνει.

Κι' ὅμως ἀντιπάλευε γενναῖα στὸν κατακλυσμὸν αὐτὸν ἀπὸ τὶς συμφορές. Κι' ἐνῶ τὴν ἔδερναν μαζί μὲ τὶς ἀνεμικὲς καὶ τὰ χιονόβροχα καὶ ἀτελείωτοι καὶ ἀβάσταγοι πειρασμοί, οὔτε γιὰ μιὰ στιγμή δὲν ἐξεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ Μοναστήρι της· ἀλλὰ εἶχε κάμει, ἀπὸ κλαδιά, ἕνα καλύβι ἀνεμόδαρτο κοντὰ στὴν πόρτα τοῦ Μοναστηριοῦ· καὶ μὲ ἄφατή της χαρὰ ἐπλάγιαζε μέσα σ' αὐτό.

Γλῶσσα ἀνθρώπινη δὲν

μπορεῖ ν' ἀνιστορήσῃ τὰ ὅσα ὑπέφερε καὶ τὶς λογιῆς λογιῆς δοκιμασίαις της. Κι' ὅμως ὅλα τὰ ὑπόμενε. Κι' ὅλα τὰ καταφρονοῦσε.

Πότε τῆς ἐφανερωνότανε σὰν ἄνδρας ὁ δόλιος ἐχθρός· καί, τὴν ἐπεριτριγύριζε· καὶ τὴν ἐπρότρεπε, μὲ λόγια γλυκὰ καὶ ξεμαυλιστικά, νὰ ξαναγυρίσῃ στοῦ σπίτι της. Κι' αὐτή, μὲ τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ πού ἔκανε, τὸν ἀνάγκαζε ν' ἀφανισθῇ ἀπὸ μπροστά της.

Ἄλλη φορὰ ἐνόμιζε πὼς τὴν κυνηγοῦνε ὅλα μαζί τὰ θηρία τῆς ἐρήμου· κι' ἐκείνη ὕψωνε τὴν προσευχή της πρὸς τὸ Θεό· καὶ σὰν νάτανε καπνὸς καὶ ἀγέρας ἐσβύνανε μονομιᾶς τὰ φαντάσματα πού ἔβλεπε. Ἄλλοτες πάλι τῆς ἐπιτίθενταν πλῆθος ὀλόκληρο ἀπὸ ἀγριανθρώπους, πού τοὺς ἐξεσήκωνε ἐναντίον της ὁ ἐχθρός, καὶ τὴν ἐξυλοκοποῦσαν· καὶ τὴν ἄφηναν μισοπεθαμένην ἀπὸ τὸν ξυλοδαρμὸ καὶ ἀπὸ τὶς πληγές. Ἄλλες πάλι φορὲς τῆς παρουσίαζε χιλίων εἰδῶν φαγητὰ καὶ πιετό, κι' ἀμέτρητους σωροὺς ἀπὸ χρυσάφι. Ἄλλὰ μὲ τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν μπόρεσε νὰ τῆς μαλάξῃ καὶ νὰ τῆς λυγίσῃ τὴ γνώμη της. Καὶ βλέποντας, στὸ τέλος, πὼς εἶναι ἀκατανίκητη καὶ ἀλύγιστη, ἀπεφάσισε ἐπὶ τέλος νὰ τὴν ἀφήσῃ ἡσυχὰ καὶ νὰ μὴν τὴν πολεμᾷ πλέον αὐτὸς πού καυχίεται πὼς ἔχει στὴν ἐξουσία ὀλάκαιρη τὴ γῆ καὶ ὅλη τὴ θάλασσα.

Γιατί, σάν ἐπέρασαν ἑπτὰ χρόνια, οἱ Μοναχοὶ τῆς Λαύρας τοῦ Ἱενατοῦ ἐπροσπέσανε στὸν Ἁγούμενο τοῦ Μοναστηριοῦ τῆς καὶ τὸν παρακαλέσανε νὰ ξαναδεχθῆ τὴν Ἁγία καὶ νὰ τὴν ξανακατατάξῃ μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς, κι' ἔλεγαν — Ἄρκετὰ εἶναι, Πατέρα μας, τὰ ἑπτὰ χρόνια πού βασανίζεται, μένοντας ὄλον αὐτὸ τὸν καιρὸ στὸ κλαδοκάλυβό τῆς μπροστὰ στὴν εἴσοδο τοῦ Μοναστηριοῦ. Κι' ἐπρόσθεταν μάλιστα, ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς ἐφάνέρωσε, πὼς ἐσυγχωρεθῆκανε τ' ἁμαρτήματα τοῦ Θεόδωρου.

Κι' ἐκεῖνος ὑποχώρησε στὰ παρακάλια τους, καὶ τῆς παραχώρησε ἕνα κελλὶ ἀπόμακρο καὶ στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Μοναστηριοῦ. Καὶ τῆς ὠρίσε, νὰ μὴν πλησιάζῃ κανένα· κι' οὔτε ν' ἀνακατεύεται στὶς διακονίες τῆς Μονῆς.

Ἐπέρασαν λοιπὸν ἔτσι δυὸ ἀκόμη χρόνια. Καὶ ἡ ὄσια ἔκανε τὴν ἀσκησὴ τῆς, μὲ περισσότερον ἀκόμη ζῆλο, καὶ μὲ μεγαλύτερη ἐγκράτεια· καὶ νυκτομερίς προσευχότανε, μὲ συντριβὴ μεγάλη.

Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως ἐγίνηκε ξηρασία φοβερὰ· κι' ἀπὸ τὶς ἀναβροχὲς ἐστέρεψαν τὰ πηγάδια τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ δὲν ἔπιαναν οὔτε μιὰ σταλαγματιὰ νερό. Καὶ τότε ὁ Ἁγούμενος, πού ἄκουε κι' ἀτός του ἔβλεπε, πὼς ὁ Θεὸς εἶχε καταξιώσει τὴν Ἁγία μὲ τὴ χάρη τῆς θαυματουργίας, ἔστειλε καὶ τὴ φώναξε· καὶ τὴν πρόσταξε νὰ πάρῃ μιὰ στάμνα καὶ νὰ πάῃ νὰ τὴν γεμίσει ἀπὸ τὸ πηγάδι. Κι' αὐτὴ, χωρὶς ν' ἀντιγνωμῆσῃ καὶ ν' ἀργοπορήσῃ, ἔκαμε αὐτὸ πού τὴν πρόσταξε. Καὶ ὦ τοῦ θαύματος! Μόλις κατέβασε τὸ λαῖνι τῆς στὸ πηγάδι, παρευθὺς ἐγέμισε δροσερὸ νερό. Καὶ μὲ ἀπορία τους εἶδανε οἱ ἀδελφοί, πὼς ἐπιάσανε νερὸ κι' ὄλα τ' ἄλλα πηγάδια.

Ἐπέρασε λοιπὸν ἀπὸ τότε λίγος καιρὸς. Κι' ἕνα βράδου ἐπῆρε τὸ παιδί κοντὰ τῆς κι' ἐκλείσθηκε μέσα στὸ κελλί τῆς. Κι' ὄλη τὴ νύχτα τοῦδινε συμβουλές. Καὶ σὲ μιὰ στιγμή, καθὼς τοῦ μιλοῦσε καὶ τὸ ἐστήριζε μὲ τὰ εὐσεβόλογά τῆς, ἐγειρεν ἡσυχὰ ἡσυχὰ κι' ἀποκοιμήθηκε· καὶ παρέδωκε τὸ πνευμὰ τῆς στὸ Θεό. Καὶ τὸ παιδί, σάν τὸ εἶδεν αὐτό, ἄρχισε νὰ ξεφωνίζῃ καὶ νὰ δέρνεται· κι' ἐβούιζε τὸ κελλί ἀπὸ τὰ βογγητὰ κι' ἀπὸ τὰ κλάμματά του. Καὶ οἱ ἀδελφοὶ πού ἔτρεξαν νὰ ἰδοῦνε τί συμβαίνει, ἀντιληφθήκανε αὐτὸ πού γίνηκε, καὶ τὸ ἀνάφεραν στὸν Ἁγούμενο. Κι' αὐτὸς σάν τ' ἄκουσε, τοὺς εἶπε πὼς τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδου, τοῦ τὸ εἶχε φανερώσει στ' ὄνειρό του ὁ

Θεός· — Ἐνόμισα — τοὺς εἶπε — πὼς ἔβλεπα δύο ἄνδρες δυνατοὺς νὰ μὲ σηκώνουν ψηλά, σὲ ὕψος ποὺ ἦτανε ἀνυπολόγιστο. Καὶ εἶδα μπροστά μιὰν ταξιαρχία ἀπὸ Ἀγγέλους· κι' ἄκουα γύρω μου φωνὲς ποὺ ἔλεγαν — Κυττάξετε τί προετοιμασίες ἔχουνε γίνει· καὶ ποιά ἀγαθὰ περιμένουνε τὴ νύφη τοῦ Χριστοῦ Θεοδώρα. Καὶ τὴν ἴδια στιγμὴν εἶδα ἓνα δωμάτιο, ποὺ ξάστραφτε καὶ ποὺ ἡ ὀμορφιά του δὲν λέγεται· κι' ἓνα νυφικὸ ὀλόχρυσο κρεβάτι ποὺ ἦτανε στὸ βάθος του καὶ ποὺ τὸ παράστεκεν ἓνας ἄγγελος. Κι' ἐνῶ ἀγωνιοῦσα νὰ μάθω τί ἐσήμαιναν αὐτὰ καὶ γιὰ ποιὸν ἔχει ἐτοιμασθῆ ὁ λαμπρότατος αὐτὸς νυμφῶνας, καὶ ρωτοῦσα γι' αὐτὸ τοὺς ἄνδρες ποὺ μὲ συνῶδευαν· ξαφνικὰ παρουσιάζεται μπροστά μου μιὰ χορεία ὀλόκληρη ἀπὸ Προφῆτες, ἀπὸ Ἀποστόλους καὶ ἀπὸ Μάρτυρας, μαζί καὶ μ' ἄλλους πολλοὺς Ἁγίους, ποὺ εἶχανε στὴν μέση μιὰ γυναῖκα στολισμένη μὲ ἀνείκαστη καὶ μ' ἀνείπωτη λαμπράδα, ποὺ ἔμπαινε στὸ νυμφῶνα. Καὶ τὴν εἶδα ποὺ πῆγε καὶ κάθησε ἐπάνω στὸ κρεβάτι.

Καὶ μοῦ εἶπανε οἱ συνοδοὶ μου, πὼς αὐτὴ ἡ γυναῖκα, εἶναι ὁ Ἄρβᾶς Θεόδωρος· κι' ὅτι ἐφανερώθηκε πὼς ἦτανε αἰσχυρὴ συκοφαντία ἢ κατηγορία γιὰ λαγνεῖα ποὺ τῆς εἶχανε κάνει· καὶ πὼς αὐτὴ τὴν ἀνέχθηκε χρόνια ὀλόκληρα· κι' ἐβασανίσθηκε σκληρὰ ἀποδιωγμένη ἀπὸ τὸ Μοναστήρι τῆς· κι' ἐδέχθηκε μάλιστα νὰ φανερωθῆ πατέρας ξένου παιδιοῦ καὶ ν' ἀναλάβῃ τὴ διατροφή του· κι' ὄχι νὰ φανερώσῃ τὴ φύση τῆς· καὶ ποιά ἦτανε· καὶ ν' ἀπαλλαγῆ, ἔτσι ἀπὸ τὴ τρομερὴ τῆς κακοπάθεια καὶ ἀπὸ τὴς ταλαιπωρίες. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο καὶ καταξιώθηκε, μὲ τὴς Δόξες αὐτὲς ποὺ βλέπεις... Ὅταν δὲ τὸ εἶδα αὐτὸ, ξύπνησα παρευθὺς καὶ δὲν μπόρεσα πλέον νὰ κλείσω μάτι, κι' ἄρχισα νὰ κλαίω τὴς ἁμαρτίες μου.

Μόλις τὰ διηγήθηκεν αὐτὰ, ἔτρεξεν ἀμέσως μαζί μὲ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς στὸ κελλί τῆς Ἁγίας καὶ εἶδαμε πὼς εἶχε πεθάνει καὶ πὼς εἶχε κερδίσει πλέον τὴν αἰώνια ζωὴ. Καὶ σταθήκανε πλάι τῆς· κι' ἐσταλάζανε ἐπάνω στὸ ἅγιο σῶμά τῆς τὰ δάκρυά τους. Κι' ὁ Ἁγούμενος ἔστειλε κι' ἐφώνασε καὶ τοὺς Μοναχοὺς τοῦ Ἐνατου· καὶ μπροστά τους ἀποκάλυψε κάποια μέρη ἀπὸ τὸ ἅγιο λείψανό τῆς· καὶ τοὺς εἶπε — Κυττάξετε νὰ ἰδῆτε τὸ πρωτάκουστον αὐτὸ θέαμα· ποιά ἦτανε ἡ πραγματικὴ τῆς φύση· καὶ μὲ ποία τέχνη κατώρθωσε νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν Ἄρχοντα τοῦ σκοταδιοῦ καὶ τῆς ἀπάτης.

Κι' ὅλοι στὸ θέαμα αὐτὸ ἐσάστισαν. Καὶ κατόπιν τοὺς ἐκυρίεψε φόβος καὶ τρόμος· γιατί ἐσυλλογίζονταν ὅλοι τους, πόσο σκληρὰ πρέπει νὰ παλαίψῃ κανένας καὶ τί κόποι ἀμέτρητοι χρειάζονται, γιὰ νὰ κατανικήσωμε τὰ πάθη μας.

Κι' ἄργα πολὺ τὸ βράδυ, ἐσταμάτησαν νὰ κλαῖνε καὶ τὴν ἐνταφίαν, μὲ ὕμνωδιες καὶ μὲ ψαλμούς.

Ἀπόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ΓΙΑ ΝΑ ΤΗ ΔΙΑΦΥΛΛΑΞΩΜΕ ΑΤΡΩΤΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΤΙΚΕΣ ΠΛΑΝΞΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Ὁ ἀσκητικός καὶ ὁ μυστικός χαρακτήρ τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι δύο φανερώματα, πού ἀποδείχνουν γι' αὐτὴν ὅτι στέκεται ὀλάκερη μέσα στὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Στὸν ὑψηλὸ βαθμὸ πού τὰ διατηρεῖ καὶ στὴν πρωταρχικὴ σημασίᾳ πού τοὺς ἀποδίνει ἡ ὀρθόδοξος πνευματικότης, πρέπει κυρίως νὰ ἀναζητηθῆ ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖον ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία φύλαξε καθαρὸ τὸ Εὐαγγέλιο, τόσο στὸ δόγμα ὅσο καὶ στὸ βίωμα καὶ τὸ ἀπλωσε χωρὶς καμμιά παραμόρφωσι, στὸ περιεχόμενον καὶ τὶς μορφὰς τῆς Παραδόσεώς της.

Διότι αὐτὰ τὰ δύο στοιχεῖα — τὸ ἀσκητικὸ καὶ τὸ μυστικὸ — ἀναφέρονται στὴν οὐσία τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ Κύριος εἶπε, ὅτι εἶναι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν. Ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀντιστοιχεῖ στὸν σαρκικὸ καὶ ψυχικὸ ἄνθρωπο, δὲν εἶναι ἕνας κανόνας ἠθικῆς. Στέκεται πάνω ἀπὸ τὸν σαρκικὸ καὶ ψυχικὸ ἄνθρωπο, τὸν χεῖρ Ἀδάμ, ὁ γενάρχη τῆς καινούργιας ἀνθρωπότητος, πού ἡ γένηα της εἶναι «οὐκ ἐκ θελήματος ἀνδρός, ἀλλὰ ἐκ Θεοῦ». Τὸ νὰ εἶναι κανεὶς γεννημένος ἀπὸ τὸν Θεό, σημαίνει ὅτι εἶναι ἀντίθετος στὴν τριπλῆ δύναμι τοῦ Κόσμου, τῆς Σαρκὸς καὶ τοῦ Διαβόλου.

Στὴν ὀρθόδοξο ἀντίληψι, αὐτὲς οἱ τρεῖς ἀντίχριστες δυνάμεις ἀντιπροσωπεύονται συνήθως συνεκδοχικὰ ἀπὸ μόνη τὴν πρώτη, τὸν Κόσμον. Ὁ Κόσμος, στὴ γλώσσα τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ σάρκα, κι' ἡ ὑλικὴ κτίσις, πάνω στὰ ὁποῖα βασιλεῦει ὁ Σατανᾶς. Ἡ Ἐκκλησία ἀνοίγει ὅλους τοὺς πνευματικούς θησαυροὺς της, πέρα ἀπὸ τὴ στενὴ πύλη τῆς ἀσκήσεως, πού χωρίζει τὸν πιστὸ ἀπὸ τὸν κόσμον. Καὶ οἱ θησαυροὶ αὐτοὶ εἶναι ἡ μυστικὴ ἐν Χριστῷ ζωὴ.

Ἀλλὰ ὁ κόσμος, ὡς κτίσις τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι ἀποξενωμένος ἀπὸ τὴν κλῆσι τοῦ ἀνθρώπου. Ἀγιάζεται μαζὶ μὲ τὸν ἄνθρωπο. Ἡ Ἐκκλησία ἀγιάζει ὅλα τὰ κτίσματα, διώχνοντας ἀπ' αὐτὰ τὴν ἐπήρεια τοῦ Πονηροῦ.

Ὁ Κόσμος, ὡς κτίσις, εἶναι ὡς ἕνα σημεῖο δεμένος μὲ τὸν προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου. «Συστενάζει καὶ συνωδίνει» μὲ τὸν ἄνθρωπο. Στους φυσικοὺς νόμους καὶ στὰ δημιουργήματα πού αὐτοὶ οἱ νόμοι διέπουν, ὁ Χριστὸς ἐπιβάλλει τὸν δικό του νόμον, τὸν νόμον τοῦ Πνεύματος, πού ἡ κυριαρχία του φανερώθηκε μὲ τὴ Μεταμόρφωσι καὶ ὀριστικὰ μὲ τὴν Ἀνάστασι.

Ἡ Ὁρθοδοξία ἀγκαλιάζει ὅλη τὴν κτίσι καὶ τὴν ἀγιάζει. Οἱ

καρποὶ τῆς γῆς, τὰ ἄστρα, τὰ βουνά, τὰ ζῶα, ὅλα τὰ φυσικὰ στοιχεῖα μπαίνουν στὸ φῶς καὶ τῆ χαρὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ κτίσις γίνεται προεικόνισις καὶ πρῶγευσις τοῦ Παραδείσου. Διότι ὁ σαρκωθεὶς Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀπαυγάζεται μέσα ἀπὸ τὴν ὕλη.

Πιὸ πολὺ ἀπὸ κάθε τι ἄλλο ὁμως ἀγιάζεται τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ κατὰ τὴ Γραφή εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ναὸς τοῦ Πνεύματος.

Ἡ ἐγκόσμια ἄποψις τῆς ὀρθοδόξου Παραδόσεως εἶναι ἀκριβῶς αὕτη: ἡ εὐλογία καὶ ὁ ἀγιασμὸς τῆς κτίσεως μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας, ἡ διαρκὴς ἐπιβολὴ καὶ ἀποτύπωσις τοῦ Πνεύματος πάνω στὴν κτίσι, ἡ διαπότισις τῆς κτίσεως ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, ἡ κατανίκησις τῆς φυσικῆς ἀντιστάσεως ἀπ' αὐτό.

Μέσα, λοιπόν, στὸν κόσμον, νοούμενον ὡς κτίσι, ἡ Ἐκκλησία ἐπιτελεῖ τὸν προορισμὸ τῆς, ἀπελευθερώνοντας, μαζὶ μὲ τὸν ἀνθρώπον, καὶ τὴν κτίσι ἀπὸ τὴν κατάρρα τῆς πτώσεως. Γι' αὐτό, κατὰ τὸν Εὐαγγελισμό, ἡ Ἐκκλησία ψάλλει: «Ἐλευθέρα ἡ κτίσις λογίζεται, υἱοὶ δὲ φωτὸς οἱ πρὶν ἐσκοτισμένοι».

Ὅταν ὁ Κύριος μετεμορφώθη ἐπάνω στὸ Θαβώρ, οἱ ἱεροὶ εὐαγγελισταὶ μᾶς λέγουν, ὅτι τὸ πρόσωπό του ἄστραψε σὰν τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἱμάτιά του ἔγιναν λευκὰ σὰν τὸ φῶς. Ἡ σὰρξ καὶ τὰ ἱμάτια του ἔγιναν ἐκθαμβωτικὰ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ποὺ ἦταν μέσα του, ἀπὸ τὴ δόξα του, ποὺ τὰ διαπέρασε. Τὸ ὕφασμα ποὺ τύλιγε τὸν Χριστὸ (τὰ ἱμάτια), καθὼς καὶ τὸ ἄλλο ἐκεῖνο ὕφασμα, τὸ ἐσωτερικώτερον, ποὺ ἔκρυβε τὴ Θεότητά του (ἡ σὰρξ), εἶναι ἡ ὕλη ἀπὸ τὴν ὁποία σκεπάζεται τὸ Πνεῦμα. Τὸ σῶμα καὶ ἡ κτίσις, ἡ σὰρξ καὶ τὰ ἱμάτια, δὲν μένουν ἀμέτοχα στὸ Πνεῦμα, ἀλλὰ τὸ ἀπαυγάζουν.

Ἡ Μεταμόρφωσις εἶναι ἓνα γεγονός — τύπος, μιὰ ἐμπράγματος προφητεία μέσα στὴν Καινὴ Διαθήκη. Διότι καὶ ἡ Ἐκκλησία ὅπως ὁ Χριστὸς, ὡς μυστικὸ τοῦ σῶμα, ἐπρόκειτο νὰ σκορπίζη — καὶ σκορπίζει — μὲς ἀπὸ τὴν ὕλη τὸ φῶς καὶ τὴ δόξα τῆς Θεότητος, ἡ ὁποία «ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν».

Ἡ κορφή τοῦ Θαβώρ, στὸ τοπίο τῆς εὐαγγελικῆς διηγήσεως, εἶναι τὸ ὑψηλότερον σημεῖο. Ἀγγίζει τὸν οὐρανόν. Πάνω τῆς στεκόμενος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, βρῖσκεται ξαφνικὰ μέσα στὸ φῶς τῆς δόξης, ποὺ ἀνέκαθεν εἶχε κοντὰ στὸν Πατέρα, ἐνῶ οἱ ἀπόστολοι εἶναι πεσμένοι πρηνεῖς στὸ χῶμα κι' ἔχουν γίνῃ ἓνα μ' αὐτό. Δὲν ἀνῆκαν ἀκόμη στὸ φῶς ἐκεῖνο καὶ τὴ δόξα ἐκεῖνη. Ἡ Μεταμόρφωσις εἶναι ἓνα ἀνυπόμονο δεῖγμα τῆς δόξης καὶ τοῦ φωτός, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ δοθοῦν στὴν Ἐκκλησία.

Καὶ πράγματι. Ἡ Ἐκκλησία δὲν κατεβαίνει ποτὲ ἀπὸ τὸ μυστικὸ Θαβώρ, ὅπου ἀενάως τὴν κρατεῖ ἡ κλῆσις τῆς. Δὲν εἶναι σὰν τοὺς ἀμαυρωμένους ἀποστόλους, ἀλλὰ ὅλη λάμψις, ὅλη ἀστραπή.

Ἄσχι ἀπλῶς ὡς σύνολο ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξωτερικά, τυπώνοντας μὲ τὴν πνευματικὴ φλόγα τὴν ὕλη ἀπὸ τὴν ὁποία περιβάλλεται.

Ἡ παράδοσις τῆς Ὁρθοδοξίας μᾶς φανερῶνει πῶς ὁ κόσμος μπορεῖ νὰ σφραγισθῆ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα. Ἐξω ἀπὸ τὴν παράδοσι αὐτῆ, βλέπουμε σὲ πολλὰς περιπτώσεις πῶς τὸ Πνεῦμα σκεπάζεται ἀπὸ τὸν κόσμο.

Ἡ Ὁρθοδοξία ἀπομακρύνει μὲ τὸν ἀσκητικὸ καὶ μυστικὸ τῆς χαρακτῆρα τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ὑψώνει ἀπὸ τὸν κόσμο στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ αὐτὴ ἡ βασιλεία ἀντιφεγγίζει πάνω στὴ δημιουργία, ἐξαγιάζοντάς τὴν.

Αὐτὸ φαίνεται κυρίως στὴν ὀρθόδοξο λατρεία, πού ἐνῶ εἶναι μὲ τόσο ὕλικό πλοῦτο ἐκδηλωμένη, συγχρόνως εἶναι καὶ ἡ πιὸ πνευματικὴ, ἡ πιὸ ἀπόκοσμη λατρεία, ἡ «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησις».

Αὐτὴ ἡ χαρούμενη πληροφορία, μέσα στὴν ὁποία ἀγκαλιάζεται τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ ἡ κτίσις ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία, ἀντλείται κυρίως ἀπὸ τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἡ Μεταμόρφωσις δὲν εἶναι παρὰ ἓνα προοίμιον, ἓνα προκαταβολικὸ δεῖγμα τῆς δόξης καὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ Πνεύματος, τὰ ὁποία δόθηκαν στὸν ἄνθρωπο καὶ στὴν κτίσι μὲ τὴν Ἀνάστασι.

Ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ἀπ' ἄκρου σὲ ἄκρο καταναγασμένη ἀπὸ τὴ λαμπρότητα τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ Ἀνάστασις, μὲ τὸ θεολογικὸ καὶ λατρευτικὸ περιεχόμενό τῆς, σφραγίζει ὅλη τὴ σκέψι καὶ τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. «Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτὸς, οὐρανὸς τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια» ψάλλουμε κατὰ τὸν ὄρθρο τοῦ Πάσχα. Καὶ τὸ φῶς, αὐτὸ, πού πλημμυρίζει τὰ πάντα, εἶναι τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, «ἐν ᾧ ἠγέρθη» ὁ Χριστὸς, ὅπως διδάσκει ὁ Παῦλος.

Μιλῶντας γιὰ τὴ σημασία τῆς Ἀναστάσεως μέσα στὴν Ὁρθοδοξία, εἶναι σὰν νὰ ἀνοίγουμε τὴν ἴδια τὴν καρδιὰ τῆς ὀρθοδόξου εὐσεβείας καὶ συγχρόνως σὰν νὰ δίνουμε μὲ μία γενικὴ θεώρησι τὸ πλατύτερον νόημα αὐτῆς τῆς εὐσεβείας.

Ἡ σημασία τῆς Ἀναστάσεως κατοπτρίζεται κυρίως στὰ λειτουργικὰ κείμενα. Εἶναι κεντρικὸ θέμα τῆς ὀρθοδόξου λατρείας ὄχι μονάχα στὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀλλὰ καὶ παντοῦ ἄλλου. Τὰ πάντα δεσπάζονται ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονός. Πρὸς αὐτὸ εἶναι προσατολισμένοι καὶ αὐτοῦ φέρουν τὴν ἀνταύγεια ὅλοι οἱ ἱεροὶ στίχοι τῆς ὕμνωδιᾶς. Ἡ Ἀνάστασις εἶναι ἡ πυξίδα τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος, ἡ μήτρα τῶν ὀρθοδόξων λογισμῶν καὶ αἰσθημάτων.

Ἄσχι τὰ πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀνάστασι γεγονότα, πού ἀπαρτίζουν τὸν ἐπίγειον βίον τοῦ Σωτῆρος, χωρὶς νὰ ἐξαيرهθοῦν οὔτε ἡ Γέννησις καὶ ἡ Σταύρωσις, ἔχουν λιγώτερη σπουδαιότητα. Ἡ Σάρκωσις τοῦ

Λόγου δὲν θὰ εἶχε νόημα, ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ ὁ Σταυρὸς ἐπίσης δὲν σώζει μόνος του τὸν ἄνθρωπο, ἂν δὲν θεωρηθῆ ὡς προεισόδιο τῆς Ἀναστάσεως, ἂν δὲν καθορᾶται ὡς σύμβολο νίκης.

Ὁ Χριστὸς ἦλθε στὸν κόσμο γιὰ νὰ μᾶς βγάλη ἀπὸ τὴν πτώσιμας μὲ τὴν Ἀνάστασί του. Πέθανε γιὰ νὰ ἀναστηθῆ. Ὁ Παῦλος, στὸν ὑπέρτατο ἐκείνον σπασμὸ τῆς ἐν Χριστῷ καυχήσεώς του, βλέπει τὸν Σταυρὸ ὡς ἀπόδειξι τῆς Θείας σοφίας καὶ δυνάμεως καὶ οἱ δύο αὐτὲς λέξεις, «σοφία καὶ δύναμις», ἀνήκουν στὸ χαρούμενο αἶσθημα, πὺ μᾶς δίνει ἡ Ἀνάστασις.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ δοξασμένο αἶσθημα προσκυνοῦμε καὶ ἐπικαλούμαστε τὸν Σταυρὸ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος, ὅταν μιᾶ γιὰ τὸν Σταυρὸ, νοιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ ἐνδύσῃ στὰ λευκὰ τὸν λόγο του («καὶ λευχειμονῶ τῷ λόγῳ»). Γι' αὐτὸ ὀνομάζει τὸν Σταυρὸ τρόποσιο, ὅπως καὶ ἄλλοι Πατέρες.

Ἡ ἴδια ἡ ἀκολουθία τῶν Παθῶν δὲν ἔχει τίποτε τὸ καταθλιπτικὸ καὶ τραγικὸ, ὅπως συμβαίνει στὴ νεώτερη δυτικὴ εὐσέβεια. Ἡ Ὀρθοδοξία ἐορτάζει τὸ Πάθος μέσα ἀπὸ τὴν Ἀνάστασι. Γενικώτερα, τὸ πένθος τῆς Ὀρθοδοξίας εἶναι «χαροποιὸν πένθος», «χαρμολύπη» ὅπως τὸ ἀποκαλοῦν οἱ Πατέρες. Ἡ Ἀνάστασις εἶναι συναφασμένη μὲ τὴν κατάνυξι τῶν Παθῶν ἀπὸ τὰ πρῶτα τροπάρια τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Ὁ Κύριος πὺ «ἐπέιγεται τοῦ παθεῖν ἀγαθότητι», δὲν παύει νὰ εἶναι ὁ Δεσπότης τοῦ παντός, «ὁ τὰ σύμπατα ἐν τῇ δρακί περιέχων» καὶ ἡ Ἐκκλησία τὸν ἐνδύει, πορευόμενον πρὸς τὸν Γολγοθᾶ, μὲ «αἴνεσιν, μεγαλωσύνην καὶ δόξαν». Διότι τὸν βλέπει ὡς νικητὴ τοῦ θανάτου.

Γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία, ἡ Ἀνάστασις ἔχει μεγαλύτερη σημασία καὶ ἀπὸ τὴ Γέννησι. Ὑφίσταται μία ἀντιστοιχία νοήματος καὶ μορφῆς ἀνάμεσα στὰ δύο αὐτὰ κορυφαῖα συμβάντα τῆς θείας οικονομίας. Πρῶτα-πρῶτα ἔλαβαν χώραν καὶ τὰ δύο μέσα σὲ σπήλαια. Ἀπὸ τὸ ἓνα σπήλαιο, ἐκεῖνο τῆς Βηθλεέμ, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦλθε στὸν κόσμον μᾶς καὶ ἐμφανίσθηκε μὲ μορφὴ δούλου, ὡς Υἱὸς τοῦ Ἀθρώπου. Ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἐκεῖνο τοῦ κήπου τοῦ Ἰωσήφ, ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀθρώπου βγαίνει ἀπὸ τὸν κόσμον μᾶς στὸν πνευματικὸν κόσμον καὶ ὡς Υἱὸς τοῦ Ἀθρώπου ἀποδεικνύεται τώρα πάλι καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Τυλιγμένος μὲ σπάργανα ἦταν τὴν πρώτη φορά, μὲ σινδόνην καθαρὰν εἶναι καὶ τώρα. Ἐκεῖ ἄγγελοι ὑμνολογοῦσαν, ἐδῶ ἐπίσης ἄγγελοι πληροφοροῦν ὅτι ἀνέστη. Ἐκεῖ ἦλθαν μάγοι μὲ δῶρα, ἐδῶ γυναῖκες μὲ ἀρώματα. Ἀπὸ τὸ ἓνα σπήλαιο, ὁ οὐρανὸς χάρισε τὸν Θεὸ στὴ γῆ ὡς Ἀνθρωπο. Ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἡ γῆ τὸν ἀποδίδει στὸν οὐρανὸ ὡς θεωθέντα ἄνθρωπο, μὲ σάρκα ἀφθαρτὴ καὶ πνευματικὴ. Ἀλλὰ

ή σὰρξ αὐτὴ εἶμαστε ἐμεῖς οἱ πιστοί, τὰ μέλη τοῦ μυστικοῦ του Σώματος, ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ θέωσις, δηλαδή ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ πεσμένου ἀνθρώπου στοὺς «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν», εἶναι προσφιλεῖς ὄρος τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας, τὸ κέντρο τῶν στοχασμῶν της. Καὶ ἡ θέωσις, ἡ ἐκπλήρωσις δηλαδή τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, δίνεται μέσῳ τῆς Ἀναστάσεως. Ἀπὸ τὴν Ἀνάστασι καὶ πέρα, ἡ ἀνθρωπότης συνεχίζεται μετὰ τὸν Χριστό, ξαναβρίσκει τὴν ἀληθινὴ καὶ αἰωνία ζωὴ, εἰσέρχεται στὴν κοινωνία τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἡ Γέννησις καὶ ἡ Σταύρωσις, εἶναι δύο γεγονότα τῆς θείας οἰκονομίας, πού ἐνέχουν ὑψίστη σπουδαιότητα. Φανεροῦν τὴν Θεία Ἀγάπην. Βλέπουμε σ' αὐτά, τοὺς δύο πόλους τῆς Κενώσεως, ὅπως ἀποκαλοῦν οἱ Πατέρες τὴν ταπείνωσι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐσαρκώθη καὶ ἔπαθε γιὰ μᾶς. Ἀλλὰ ἡ Κένωσις δὲν ἔγινε παρὰ γιὰ νὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ σκοποὶ τῆς Θείας Ἀγάπης, γιὰ νὰ λάμψη ἡ σοφία καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἀνάστασις πραγματοποιεῖ ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ Υἱὸς ἦλθε στὸν κόσμον (Γέννησις) καὶ ἔχυσε τὸ αἷμα του (Σταύρωσις): τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ πεσμένου Ἀδάμ, τὴν θέωσι τοῦ ἀνθρώπινου γένους.

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει τὸ Πάσχα ὡς τὸ πιὸ σπουδαῖο γεγονός τῆς θείας οἰκονομίας, μέσα στοὺς ὁποῖο κατ' ἐξοχὴν ζῆ, καὶ τὸ ἀποκαλεῖ «ἐορτὴν ἐορτῶν καὶ πανηγυριν πανηγύρεων». Χορεύει καὶ σκιρτᾷ ὄχι πιὰ μπροστὰ στὴ σκιώδη κιβωτό, ὅπως ὁ Θεοπάτωρ Δαβίδ, ἀλλὰ μπροστὰ στὴν «ἐκβασί τῶν συμβόλων», στὴν Ἀνάστασι τοῦ Κυρίου, ὅπου ὅλα τὰ σύμβολα τῆς Γραφῆς καταλήγουν καὶ φωτίζονται, ὅπου ἡ Θεία Ἀγάπη θριαμβεύει, ὅπου ἡ σωτηρία μᾶς γίνεται πραγματικότης.

Τὸ ξάστερο καὶ εὐκίνητο ἑλληνικὸ πνεῦμα δέχθηκε τὴν ἀλήθεια τῆς Ἀναστάσεως, πού καθὼς λέγει ὁ Παῦλος «χωρὶς αὐτῆ εἶναι ἄδειο ὄλο τὸ κήρυγμα», μετὰ εὐκολία καὶ ἀναπαυμένη ἔξαρσι, σὰν τὴν κατ' ἐξοχὴν ἀλήθεια, γιὰ τὴν ὁποία κυρίως εἶχε προετοιμασθῆ. Ὁ θάνατος γιὰ τὴν ἑλληνικὴ διάνοια δὲν ἦταν ποτὲ αὐτὴ ἡ ψυχικὴ σῆψις, στὴν ὁποία πνίγει τοὺς στοχασμοὺς καὶ τὰ αἰσθήματά της ἡ Δύσις, κυρίως ἀπὸ τὴν Ἀναγέννησι καὶ πέρα. Ἡ ἔννοια τοῦ τραγικοῦ δὲν ἦταν καθόλου αὐτὴ πού σαπίζει καὶ ἀποσυνθέτει τὴν δυτικὴ ψυχὴ τῶν νεωτέρων χρόνων. Ὅποιοι μελετᾷ μέσα στὴν πραγματικὴ τῆς ἀτμόσφαιρα τὴν ἀρχαία τραγωδία, θὰ διαπιστώσῃ στὸν χῶρό της τὴν ἀνάπαυσι τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς στοὺς ἤρεμο σύστημα τῶν οὐρανίων νόμων, τῶν «δι' αἰθέρα τεκνωθέντων» (Σοφοκλῆς).

Μετὰ τὴν Ἀνάστασι, αὐτὴ ἡ ἐνοστικτῶδης ἐπανάπαυσις, ἔγινε φωτεινὴ καὶ χαροποῖος πληροφορία, ὅτι ὁ Θεὸς ἔσωσε τὸν ἄνθρωπον μετὰ τὴν χάρι του.

ΑΚΥΛΑΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Υπό του TAKE εξέδόθη τὸ κατωτέρω ἔγγραφο, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ χορηγήσιν δανείων.

«Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν χορηγηθέντων δανείων
εἰς Ἐφημερίους Ἀθηνῶν καὶ Ἐπαρχιῶν».

Ἀφορμὴν λαβόντες ἐκ παραπόνων ἐνίων Ἐφημερίων τῶν ἐπαρχιῶν, οἵτινες ἰσχυρίζονται, ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ TAKE χορηγούμενα δάνεια χορηγοῦνται κατὰ προτίμησιν εἰς Ἐφημερίους τῆς περιφερείας Ἀθηνῶν, παραθέτομεν κατωτέρω, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. 347 ἀπὸ 22-9-60 ἀποφάσεως τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, πίνακα τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1958, 1959 καὶ 1960 χορηγηθέντων δανείων εἰς Ἐφημερίους Ἀθηνῶν καὶ Ἐπαρχιῶν, ἐξ' οὗ φρονοῦμεν ὅτι προκύπτει, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν ἐν λόγῳ Ἐφημερίων παράπονα ἐλέγχονται ὡς ἀβάσιμα.

Χορηγηθέντα ἀπλὰ δάνεια	ἔτος 1958	ἔτος 1959	ἔτος 1960
Ἀθηνῶν	40	45	69
Ἐπαρχιῶν	496	488	618

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ χορηγηθέντα Ἐνυπόθηκα δάνεια, ταῦτα χορηγοῦνται κατ' ἀπόφασιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, μόνον κατὰ τὸ 1/6 τῶν παρεχομένων πιστώσεων, εἰς ἐφημερίους, περιφέρειας Ἀθηνῶν, τὰ δὲ ὑπόλοιπα 5/6 διατίθενται εἰς ἐφημερίους τῆς ὑπαίθρου.

— Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐκ τῶν αἰδῶς Ἐφημερίων ἀποστέλλουν ἐλλιπῆ δικαιολογητικὰ εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., προκειμένου νὰ χορηγηθῇ εἰς αὐτοὺς τὸ ἐπίδομα προικοδοτήσεως, δημοσιεύομεν κατωτέρω πίνακα τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν, πρὸς διευκόλυσιν τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ πρὸς ἀποφυγὴν σφαλμάτων κατὰ τὴν ὑποβολὴν τῶν δικαιολογητικῶν. Δέον νὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι, ὅτι ὁ περιορισμὸς τῆς μὴ χορηγήσεως τοῦ ἐπιδόματος εἰς τοὺς ἠσφαλισμένους, τοὺς ὑπηρετοῦντας εἰς χωρία ἄνω τῶν 600 κατοίκων, ἰσχύει. Ὡσαύτως, ἀπαραίτητος προϋπόθεσις τῆς χορηγήσεως τοῦ ἐπιδόματος εἶναι ὁ προηγούμενος γάμος τῆς θυγατρὸς τοῦ ἠσφαλισμένου. Κατὰ τὴν ἀπονομὴν τηρεῖται σειρὰ προτεραιότητος, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τελέσεως τοῦ γάμου. Ἡδὴ εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἐκκρεμοῦν πολλαὶ αἰτήσεις, ὑπολογίζεται δὲ ὅτι αὗται καλύπτουν χρονικὸν διάστημα ὑπὲρ τὸ ἔτος.

Δ ι κ α ι ο λ ο γ η τ ι κ ᾶ

διὰ τὴν προικοδότησιν ἀπόρων κορασιῶν Ἐφημερίων
τῆς ὑπαίθρου

- 1) Αἰτήσεις δεόντως χαρτοσημασμένη καὶ κληρικοσημασμένη.
- 2) Βεβαίωσις τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου δεόντως χαρτοσημασμένη καὶ κληρικοσημασμένη, περὶ τῆς ἀπορίας τοῦ ἱερέως καὶ τῆς χρηστότητος καὶ τοῦ ἐναγέτου τῆς νυμφευθείσης θυγατρὸς του.
- 3) Βεβαίωσις τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος, ἐνθα ἡ Ἐνορία του, χαρτοσημασμένη, ἐμφαίνουσα τὸν ἀριθμὸν Ἐνοριῶν, τὸν ἀριθμὸν κατοί-

κων τῆς Ἐνορίας καὶ ἐὰν ἡ νυμφευθεῖσα θυγάτηρ του εἰργάζετο πρὸ τοῦ γάμου τῆς καὶ ἐργάζεται μετὰ τὸν γάμον τῆς,

4) Ἀντίγραφον Ἀηξιαρχικῆς πράξεως τελέσεως τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἐφημερίου.

Οἱ συνταξιούχοι Ἱερεῖς καὶ αἱ συνταξιούχοι χῆραι Πρεσβυτέραι δέον νὰ ὑποβάλλωσι προσθέτως πιστοποιητικὸν τῆς ἀκινήτου περιουσίας των.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσ. Ἀθανάσιον Πουλάκην Νίβαριν, Ἀμαρίου Κρήτης. Ἐξερχόμενος τῆς ὑπηρεσίας θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν περὶ τὰς 1000 δραχμάς μηνιαίως, ἐφ' ἅπαξ δὲ περὶ τὰς 16.000 δραχμάς. Διὰ νὰ λάβετε τὴν σύνταξιν αὐτὴν θὰ πρέπη νὰ ἐξαγοράσετε πέντε περίπου ἔτη ἐκ τῆς ἐφημεριακῆς σας ὑπηρεσίας τῆς διανυθείσης πρὸ τοῦ 1930, ἧτοι πρὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Αἰδεσ. Νικόλαον Σακκόπουλον, Κεραμίδιον. Γραφατέ μας ἐκ νέου τὰ στοιχεῖά σας, συμπληροῦντες αὐτὰ καὶ μετὰ τὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκετε, διότι εἰς τὴν προηγουμένην ἐπιστολὴν σας τὸ ἐλησημονήσατε. Αἰδεσ. Χρῆστον Δρούγκαν, Βατονίσιον Μετσόβου. Θὰ ἀναμείνωμεν νέαν ἐπιστολὴν σας, εἰς τὴν ὁποίαν, μαζὶ μετὰ τὰ ὑπόλοιπα στοιχεῖα, πρέπει νὰ ἀναγράψετε καὶ τὸ ἔτος γεννήσεώς σας. Εἶναι ἀπαραίτητον, διὰ νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας. — Αἰδεσ. Σωτήριον Γράφαν Ἰθάκην. Ἀπαντῶμεν δι' ἐπιστολῆς. — Πρεσβυτέραν Αἰκατερίνην Παναγιωτοπούλου. Ἀπαντῶμεν δι' ἐπιστολῆς. Αἰδεσ. Νικόλαον Πίλτην. Νησίον Ἐδέσσης. Τὰ δικαιολογητικά σας ἐλήφθησαν καὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀρμοδίαν ὑπηρεσίαν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Ἡ αἰτησίς σας ὁμως ἐνκρεμεῖ, διότι ὑπάρχουν πολλὰ ἄλλα πρὸ αὐτῆς. Σχετικῶς πρέπει νὰ ἀναμείνετε ἐπὶ πολλὸν καιρὸν. — Αἰδεσ. Νικόλαον Χρυσικόν, Ἀρματα Κονίτσας. Ὅ, τι γράφομεν ἀνωτέρω ἰσχύουν καὶ δι' ὑμᾶς. — Αἰδεσ. Νικόλαον Στουρνάραν, Κερασιές, Τριγωνίδος. Ἡ αἰτησίς σας ἀναμένει τὴν σειρὰν τῆς, διότι προηγούνται αὐτῆς ἄλλα. Ἴσως νὰ ἰκανοποιηθῆτε μετὰ ἐξάμηνον. Αἰδεσ. Ζαχαρίαν Γρηγοριάδην, Πρόδρομον Ἀλωπιάς. Καὶ ἡ ἰδικὴ σας αἰτησίς ἐνκρεμεῖ εἰσέτι. Ὑπολογίσαμεν, ὅτι θὰ ἰκανοποιηθῆτε μετὰ ἐξάμηνον. Αἰδεσ. Βασίλ. Σημαντηράκην, Βένι-Καμάρα Μελισσουργό, Κισάμου-Κρήτης. Ἐχετε ἀπολύτως δίκαιον. Αἱ φωτογραφία μετὰ τῆς ἐπιστολῆς σας διεβιβάσθησαν ἀρμοδίως. Σὰς εὐχαριστοῦμεν καὶ σὰς συγχάισομεν. Τὸ ζητηθὲν τεῦχος τῆς «Ἐκκλησίας» ἀποστέλλεται ταχυδρομικῶς.

Ὁ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσηιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι δύνανται νὰ ἀπευθύνουν πρὸς τὸν «Ἐφημέριον» ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις εἰς αὐτοὺς θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας, εἴτε εἰς ἄλλην εἰδικὴν σελίδα.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ Θ' ΤΟΜΟΥ (1960)

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ: ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. Έτος 1960: 'Η Ένορία καὶ ἡ Οἰκογένεια. Προγραμματικά προλεγόμενα, σελ. 5. 'Η περὶ τῆς Ένορίας ἀπόφασις, σελ. 91. Σκοπὸς καὶ ἔργον τῆς Ένορίας, σελ. 93. Τὸ πρότυπον τῆς Ένοριακῆς ζωῆς, σελ. 131. 'Η οἰκογένεια ἐν τῇ Ένορίᾳ, σελ. 135. 'Ο Έφημέριος ὡς ὑπεύθυνος Ποιμῆν, σελ. 173. 'Η συνεργασία τῶν πιστῶν, σελ. 376. Θεμελιώδης προϋπόθεσις, σελ. 482. 'Η ἐνημέρωσις τῶν ἐνοριτῶν, σελ. 443. Τὸ κέντρον τῆς Ένοριακῆς ζωῆς, σελ. 571. Τὸ τριπλοῦν ἔργον τῆς Ένορίας 525. Διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῶν Ναῶν, σελ. 600. Οἱ μὴ ἐκκλησιαζόμενοι, σελ. 651, 745. Τὸ διδακτικὸν ἔργον τῆς Ένορίας, σελ. 766.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ: Χ., 'Αδελφικά Γράμματα, σελ. 11, 62, 96, 140, 183, 222, 265, 306, 343, 372, 413, 486, 454, 533, 575, 611, 655, 683, 721, 771, 803, 837. 'Αρχιμ. Γεωργίου Δελέγκα, 'Η ψυχικὴ ἀρτιότης τοῦ Ποιμένος, σελ. 711. Τοῦ αὐτοῦ, Διάκονος ψυχῶν, σελ. 579. Τοῦ αὐτοῦ, Ποιμῆν καὶ Χριστὸς 799. Τοῦ αὐτοῦ, 'Η αὐτογνωσία τοῦ Ποιμένος, σελ. 831.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ: 'Ακύλα, 'Απὸ τὰ κείμενα τῶν Προφητῶν: 'Ωσέ, σελ. 283. 'Αμὼς 324. Μιχαίας, σελ. 361. 'Ιωήλ, σελ. 393. 'Οβδιού, σελ. 428. 'Ιωνᾶς, σελ. 430, 474. Ναούμ 511. 'Αββακούμ 551. Σοφονίας 589. 'Αγγαῖος 632. Ζαχαρίας 636. Μαλαχίας, σελ. 670.

Ο Ι. ΚΛΗΡΟΣ: 'Αρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Τὸ Ράσον, σελ. 127. 'Αρχιμ. Γεωργίου Δελέγκα, Τὸ τίμημα τῆς 'Ιερωσύνης, σελ. 261. 'Αρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου, Περίοδος ἀνεφοδιασμοῦ, σελ. 440. 'Αρχιμ. Χρυσόστομου Γιάλουρη, Τὸ «Πνευματικὸν Φροντιστήριον Κληρικῶν 'Ελλάδος», σελ. 519.

Ο ΙΕΡΕΥΣ: 'Ακύλα, 'Η ἐσωτερικὴ ζωὴ τοῦ 'Ιερέως: 'Η ἀδιάλειπτη προσευχὴ, σελ. 200. 'Ο ποιμῆν καὶ ἡ 'Αγία Γραφή, σελ. 246.

ΕΝΟΡΙΑΚΑ: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ ἔργον τῶν Διακονισσῶν ἐν τῇ Ένορίᾳ, σελ. 567, 599, 647, 679.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ: Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, 'Επὶ τῷ νέφῃ ἔτει: Παρελθόν, παρὸν καὶ μέλλον, σελ. 1. 'Αρχιμ. 'Ιγνατίου Πουλουπάτη, «... Έτοιμάσατε τὴν Φάνην...».

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ: 'Ο «'Ιερὸς Σύνδεσμος» 'Αθηνῶν πρὸς τοὺς Ἑλλάβεστάτους Κληρικοὺς τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, σελ. 207. 'Υπουργεῖο 'Εθν. Παιδείας καὶ Ἑρσησκευμάτων, 'Εγκύκλιος 210, Περὶ τῶν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων τῶν σχολείων 'Εκκλησιαστικῆς ἐκπαίδευσεως νέου τύπου, σελ. 561. 'Εγκύκλιος 91745, Περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἀρθροῦ 13 Καταστατικοῦ TAKE, σελ. 755.

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ: 'Αρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Κατηχητικὴ δρᾶσις εἰς τὴν 'Ιερὰν Μητρόπολιν Πρεβέζης, σελ. 507.

ΕΠΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΑ: 'Αποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Λειμῶνα» τοῦ 'Ιωάννου Μόσχου, μετὰφρασις Θεοδ. Κ. Σπεράντσα, σελ. 14. 'Αποσπάσματα ἀπὸ τὴν «φιλόθεν 'Αδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βουλγάρως: 'Επιστάσις ἀπὸ τὴν Γένεση, σελ. 66, 99, 143, 186, 226, 268, 309, 346, 379, 417, 489, 458, 537, 578, 614, 658, 686, 728, 779, 811, 844. 'Ανθίμου

Θεολογίτη, Ἐκ τὸ Ἡμερολόγιον ἐνὸς ἀναχωρητοῦ. Στοχασμοὶ μὲ νόχτα χωρὶς φεγγάρι σελ. 22. Τὸ Κάστρο, σελ. 75, 107, 151. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Ἐυεργετινὸ ἢ Ἄσυναγωγὴ ἢ θικῶν διδασκαλιῶν», σελ. 193, 222, 274, 318, 354, 378, 423, 502, 469, 544, 585, 625, 666 695, 740, 787, 818, 854. Ἀκύλα: Οἱ δεξιὲς ἀμαρτίες. Οἱ ἀξέστραμμένοι», σελ. 25. Ὁ οὐ κατ' ἐπίγνωσιν ζῆλος, σελ. 79. «Μεμέρισται ὁ Χριστός;», σελ. 118. Τέσσαρες ἄλλαι περιπτώσεις, σελ. 158. Λόγοι τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ νέου Θεολόγου, μετάφρ. Φώτη Κόντογλου, σελ. 29, 72, 111, 155, 197, 238, 278. Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρᾶ, Πρόγραμμα πνευματικῆς ἐποικοδομῆς κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν, σελ. 167. Φώτη Κόντογλου, Ὁ Μαρμωνᾶς, σελ. 498. Ἀκύλα. Τί εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία. Προοίμιον 701. Ἡ ἔννοια τῆς Παραδόσεως 701. Ἁγία Γραφή καὶ Παράδοσις, σελ. 745. Ἡ λειτουργικὴ ζωὴ, σελ. 790. Ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία, σελ. 822. Οἱ ἐκκλησιαστικὲς τέχνες, σελ. 857.

ΛΑΤΡΕΙΑ: Πρωτοσ. Χρυσοστόμου Γαλουῤῃ, Μουσικὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, σελ. 58. Τοῦ αὐτοῦ, Τέχνη ὑψηλὴ, σελ. 179. Τοῦ αὐτοῦ, Ψυχῆς ἄρμονία, σελ. 218. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐθνικὴ Κληρονομία, σελ. 303. Τοῦ αὐτοῦ, «Αἰδῶς Ἀργεῖοι», σελ. 339. Τοῦ αὐτοῦ, «Καινουργεῖται παλινδρομοῦσα», σελ. 411. Ἐπίσημος ἀναγνώρισις, σελ. 450. Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρᾶ, Πρὸς ἐκκλησιαζομένους. Ἡ ἐν τῷ Ναῶ εὐταξία, σελ. 555. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐν τῷ Ναῶ στάσις τῶν ἐκκλησιαζομένων, σελ. 593. Τοῦ αὐτοῦ, Περισυλλογὴ τῆς σκέψεως εἰς περισυλλογὴν καὶ λατρείαν 639. Κατὰ τὴν εὐταξίαν, σελ. 674. Κατὰ τὴν Μ. Ἑβδομάδα 705.

ΜΥΣΤΗΡΙΑ: Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ Θεία Κοινωνία, σελ. 177. Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρᾶ, Ὁδηγία διὰ τὴν ἐξομολόγησιν, σελ. 749, 793. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ προσέλευσις εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν, σελ. 825.

Θ. ΚΗΡΥΓΜΑ: Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ὁ προσωπικὸς χαρακτήρ τοῦ Ὁρθόδοξου Θεοῦ Κηρύγματος, σελ. 335, 367.

ΚΗΡΥΚΤΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ: Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρᾶ, Λειτουργικὰ κηρύγματα, Ἡ Θεία Λειτουργία, σελ. 34, 82, 121, 161, 204, 249, 287, 328, 399, 433.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ: Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ὁ Ἑλληνοχριστιανικὸς Βυζαντινὸς πολιτισμὸς, σελ. 55, 87. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν, σελ. 447.

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑ: Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως, σελ. 724, 774, 807. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ σχέσις τῆς Μωσαϊκῆς Ἐξαήμερου καὶ τῆς Ἐπιστήμης, σελ. 841.

ΥΜΝΟΛΟΓΙΚΑ: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ὁ ἄσματικὸς πλοῦτος τῆς Μεγάλῃς Τεσσαρακοστῆς, σελ. 215.

ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΑ: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Οἱ ἐν Ἑλλάδι Μάρτυρες, σελ. 479. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ἁγία Ὀλυμπιάς, ἡ Διακόνισσα, σελ. 531. Βασιλείου Ἡλιάδη, Ἡ πανεύφημος κόρη τῆς Χαλκηδόνος, ποῦ στάθηκε ἥρωὶς ἐναντι τῶν τυράννων καὶ ἐθανατοῦργησε κατὰ τῶν Μονοφυσιτῶν. Τὸ ἱερὸν λείψανον τῆς Ἁγίας Εὐφημίας, σελ. 541.

ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΚΑ: Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ περίοδος τῶν Ἀπόκρως, σελ. 137. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ μεγάλη Ἑβδομάς, σελ. 255. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ εορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς ἐξ ἐπιφύσεως εορτολογικῆς καὶ ὁμιλητικῆς, σελ. 407.

ΕΟΡΤΙΑ: Ἀρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδου, Λόγοι εἰς τὴν ἀγίαν καὶ Μ. Πανοσκευήν, σελ. 259. Θεοδοσίου Σπεράντσα, Χριστὸς Ἀνάστη, σελ. 287. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου, σελ. 300.

ΔΙΑΦΟΡΑ: Βασ. Ἡλιάδης, Τὸ ζῦπνημα τῆς ψυχῆς ἐνδὸς κρυπτοχριστιανοῦ μπροστὰ στὸ εἰκόμισμα τοῦ Ἀγ. Βασιλείου, σελ. 19. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἀτιμόσφαιρα τοῦ σπιτιοῦ καὶ μόνο δημιουργεῖ τὴν συγκλονιστικὴν ἀτιμόσφαιρα τοῦ ψυχικοῦ μας κόσμου, σελ. 69. Τοῦ αὐτοῦ, Μία βιαία πνοὴ πρέπει σὲ φυγὴ τοὺς ἱεροσύλους μιᾶς κεντρικῆς Ἐκκλησίας, σελ. 104. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ παράδοσις ἐνδὸς μεγάλου σχολείου τοῦ Γένους, σελ. 148. Τοῦ αὐτοῦ, Συνδεδεμένη ἡ ἄνοιξις μὲ τὴν χριστιανικὴ θρησκεία μᾶς κρατεῖ σ' ἓνα ἀκατάλυτο ψυχικὸ ἐκστασιασμὸ, σελ. 190. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ εορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Διπλῆ ἡ σημασία διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, σελ. 229. Τοῦ αὐτοῦ, Τὴν ἐβδομάδα τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου θὰ παρασκευασθῇ τὸ νέον Ἅγιον Μύρον, σελ. 271. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐνα προπολεμικὸ Πάσχα εἰς τὸ Μοναστήρι, σελ. 314. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ Πάσχα στὸ χωριὸ καὶ στὸ μικρονῆσι, σελ. 351. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ θρησκευτικὸν αἰσθημα τῶν ἀποδήμιων, σελ. 383. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ ἐγκληματικότης εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπαρχίαν καὶ ἡ ἀντιμετώπισις τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων, σελ. 420. Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ ἱστορικὸς Νὰς ὅπου κατετέθησαν ἡ ἱερὰ Ἐσθῆς καὶ ἡ ἀγία Ζώνη τῆς Παναγίας, σελ. 495. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ ὀλοκαύτωμα τῆς Πάργας, σελ. 465. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ κλῆσις τῆς χριστιανικῆς σκέψεως σὲ μιὰ περισυλλογὴ καὶ ψυχικὴ ἀνάτασι. Ὁ Παρακλητικὸς Κανὼν καὶ ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ, σελ. 582. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐνα προσκύνημα στὴν Σικιάθω. Στὸ σπῆτι τῶν δύο μεγάλων μορφῶν τῆς Ἡ Παναγία ἡ Κουνίστρα καὶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ Παπαδιαμάντη, σελ. 622. Τοῦ αὐτοῦ, Ἐνας χαιρετισμὸς πρὸς τὴν νεότητα, σελ. 663. Τοῦ αὐτοῦ, Εὐλαβικὸ προσκύνημα πρὸς ἓνα μικρὸ χωριό, 692. Τοῦ αὐτοῦ. Τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον ἀντιμετωπίζει καὶ σήμερον περίοδον σκληρᾶς δοκιμασίας, σελ. 736. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ μεγάλη συμβολὴ τῆς θρησκείας εἰς τοὺς ἀγῶνας, ποὺ ἔδωσαν τὴν ἐλευθερίαν, σελ. 784. Τοῦ αὐτοῦ, Μία φωνὴ διαμαρτυρίας τῆς Ἱεραρχίας πρὸς τοὺς μεγάλους τῆς γῆς καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν, σελ. 815. Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ δρόμος πρὸς τὸν τόπον τοῦ μυστηρίου, σελ. 851. Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱερὰ Μονὴ Θεοτόκου, Λεκατσά, σελ. 697. Παρατηρητοῦ, Τὸ ὄφθιμιον τοῦ Πρωτοσυγκέλλου σελ. 763.

ΙΕΡΑΤΙΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ: Ἀρχιμ. Φιλαρέτου, Α. Βιτάλη, Φωτεινὸς λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας, σελ. 242.

Τ.Α.Κ.Ε., Κανονισμὸς Κλάδου Ἀσθενείας Τ.Α.Κ.Ε., σελ. 39. Εἰδησεις τοῦ ΤΑΚΕ, σελ. 165, 291, 403, 436, 516, 565, 643, 708, 753.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ: Σελ. 53, 86, 125, 165, 211, 253, 292, 333, 365, 404, 478, 517, 597, 645, 677, 709, 757, 797, 829, 861.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ: Μία ἱερατικὴ οἰκογένεια, σελ. 38

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἄρχιμ. Ἰγνατίου Πουλουπάτη, Ἀπὸ τὴν ὁμολογίαν τῶν Χριστουγέννων. — X, Ἀδελφικά Γράμματα. — Ἄρχιμ. Εὐθυμίου Ἐλευθεριάδη, Λόγος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ὁσίου Διονυσίου Ἀρχιεπισκόπου Αιγίνης τοῦ ἐν Ζακύνθῳ. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ σχέσις τῆς Μωσαϊκῆς Ἐξαήμερου καὶ τῆς Ἐπιστήμης. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μετφρ. Θεοδ. Σπεράντσα). — Βασιλείου Ἡλιάδη, Τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας εἰς τὸ πλαίσιον τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ ἐκλογή τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξίου καὶ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἐνθρόνισιν τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχείων. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη). — Ἀκύλα, Τί εἶναι ἡ Ὀρθοδοξία : Ἡ Ἀνάστασις. — Εἰδήσεις τοῦ TAKE. — Ἀλληλογραφία. — Τὰ περιεχόμενα τοῦ Θ' τόμου (1960).

Συνεχιζομένης τῆς ἐκδόσεως τῶν Λειτουργικῶν Βιβλίων τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ, κυκλοφοροῦν ἤδη :

- 1) ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ
- 2) ΤΟ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΑΡΙΟΝ
- 3) Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ καὶ
- 4) Τὸ ΜΗΝΑΙΟΝ ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ.

Ἐκδοσις καλλιτεχνικὴ καὶ πολυτελής, δίχρωμος, ἐπὶ ἀρίστου χάρτου, εἰς μέγα σχῆμα, χρυσοδερματόδετος.

Τιμῶνται :	Πεντηκοστάριον	Δρχ.	100
	Τριώδιον	»	150
	Μηναιὸν Σ/βρίου-Ὀκτωβρίου	»	80

Ἐκ τῆς Ἐκτύπωσης :

ΜΗΝΑΙΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, ΜΕΓΑ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ,
Μ. ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ, ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιού 1. Ἀθῆναι.